KAUBANDUS

Poeketid ärevil enne Lidli tulekut

Lidli tulek mõjutab kõiki Eesti poekette ja nii on muutused õhus. OG Elektra omaniku **Oleg Grossi** arvates hakkab Lidl kliente ära võtma suurtelt keskustelt: "Nad tulevad ikka suurema klientuuri peale." ▶ 6-7

GASELL

Kõigepealt Aasia, siis Põhja-Ameerika

"Singapuris on asjad juba nii kaugel, et käisin kontoriruume vaatamas," räägib Funderbeami juht Kaidi Ruusalepp ettevõtte järgmistest sammudest. Aasia turg kasvab ja seal on teenuse järele vajadus, põhjendab ta. ▶ 11

INVESTOR

Vitamiinitootja tõehetk pole enam kaugel

Laenukoorem ähvardab 1930ndatel tegevust alustanud vitamiinitootja GNC lämmatada, aga head uudised on aktsiat üle 40% kergitanud. Tõehetkeni, kas firma peab koormusele vastu, on jäänud poolteist kuud. ▶ 14–15

PÄEVA TEGIJA ▼

Eesti Pank: estcoin on ohtlik mäng

Eesti Pank peab ohtlikuks e-residentsuse projekti vedava EASi katseid võtta kasutusele estcoini-sarnaseid alternatiivseid käibevahendeid. E-residentsuse programmi juhi **Kaspar Korjuse** sõnul toimiksid euro-estcoinid e-residentide kogukonnas samamoodi, nagu toimib muu valuuta videomängudes ja veebimaailmades. Eesti Panga hinnangul oleks riikliku initsiatiivi korras väga ohtlik pakkuda mitteresidentidele alternatiivseid finantsteenuseid, mis aitaks neil kõrvale hoida rahvusvaheliselt kokku lepitud ja pankadele kehtivatest rahapesu tõkestamise nõuetest.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Teisipäev, 13. veebruar 2018
nr 30 (5862) **3,90 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	Nord Pool	Euribor
1,226 ▲	0,816 ▼	9,926 ▼	71,049 ▼	37,25 ▼	-0,278

KRÜPTO

Krüptodefitsiit

Krüptokauplejad on Eesti poed graafikakaartidest tühjaks ostnud ja piiril on kinni sadade tuhandete eurode väärtuses keelatud krüptokaevandamise masinaid. ▶ 4-5

▲ **Kui uus laar videokaarte Arvutitarga poodi jõuab, on need mõne tunniga läinud. Müüja Erki Süda näitab populaarsuselt teist videokaarti – kõige popimad olid otsas.** FOTO: ANDRAS KRALLA

KUULA Äripäeva Raadiot sagedusel 92,4 MHz. ▶ **Raadiosaated on järelkuulatavad www.aripaev.ee/raadio**

Majandusmõttele annab hoogu ja energiat EESTI GAAS

A-TOLLIAGENTUUR
ARUKAS ARUANDLUS
MEIE TEAME KUIDAS
korrektne pakendiaruanne
www.arukasaruandlus.ee

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Kas raha paneb sünnitama?

7.00–9.15 "Hommikuprogramm" teeb ülevaate möödunud öö tähtsamatest turuarengutest ja eeloleva päeva huvitavamatest sündmustest. Saadet juhivad Igor Rõtov ja Rivo Sarapik.
10.00–11.00 "Börsipäevik". Juttu tuleb maailmamajanduse hetkeseisust ning aktsia- ja võlakirjaturgude tervisest. Saates on külas LHV investeeringute juht Romet Enok ja LHV portfellihaldur Risto Oidermaa. Indrek Mäe salvestas saate 5. veebruaril.
12.00–13.00 "Arvamusliidrite tund". Kas raha paneb sünnitama? Mismoodi käib emaduse väärtustamine? Mida me teame praeguse negatiivse iibe põhjusest? Rahvastikupoliitika tuliste teemade üle arutlevad võrdõiguslikkuse volinik Liisa Pakosta ja ettevõtja Karli Lambot. Saatejuht on Vilja Kiisler.
14.00–15.00 "Kullafond". Seekordne Kullafond vaatab tagasi 2017. aasta saatele, mil volatiilsusele panustanud Etalon Varahalduse juht Mikk Talpsepp rääkis üliriskantse investeerimisvõimaluse kõige mustemast stsenaariumist.
16.00–17.00 "Juhtimislabor". Kuidas luua oma juhtimiskultuuri ning mis on selle juures määravaima tähtsusega, sellest räägib idufirma Testlio kaasasutaja Kristel Kruustük.

▶ **Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel 92,4 MHz ning igalpool mujal Äripäeva veebi kaudu.**

Majandusmõttele annab hoogu ja energiat EESTI GAAS

LÜHIDALT

Tööturg on erakordselt aktiivne

80% töötajatest on avatud uutele tööpakkumistele ja 28% ei kavatse oma praeguse tööandja juures töötada kauem kui aasta, selgus CVKeskus.ee ja Palgainfo Agentuuri värskest uuringust.
Aktiivselt tööd otsivad vastajad teenisid keskmiselt 873 eurot kätte.

▲ **Novartise kontor Kreeka suuruselt teises linnas Thessalonikis.** FOTO: SCANPIX

UURIMINE

Novartisel Kreekas altkäemaksukahtlus

Kreeka prokuratuur süüdistab ravimifirmat Novartis miljonite eurode suuruse altkäemaksu andmises 4000 arstile ja poliitikutele.

Kreeka justiitsministri Stavros Kontonise sõnul pakkus Novartis tuhandetele arstidele ja meditsiinitöötajatele meelehead. Tema sõnul on tegemist suurema skandaaliga kui Siemensi puhul, kes tarnis Ateena olümpiamängudele turvasüsteeme.

Igal juhul on süüdistuse vari langenud paljudele kõrgetele poliitikutele, nende seas riigi endine peaminister Antonis Samaras, erakonna Pasok endine esimees ja mitmekordne minister Evangelos Venizelos ning Euroopa Komisjoni liige Dimitris Avramopoulos, varasem Kreeka tervishoiuminister.

Soomlaste Kauppalehti kirjutas, et lugu uurib Kreeka prokuratuur koostöös FBIga. Väidete järgi kahtlustab prokuratuur Šveitsi ravimifirmat, et see on andnud aastatel 2005–2015 meelehead rohkem kui 4000 arstile ja paljudele poliitikutele, et riigis oma ravimite müüki edendada.

Summad alles ebaselged

Saksa agentuuri dpa-AFX andmetel kahtlustatakse kümnete miljonite eurode suurust altkäemaksu, Kreeka lehtedest läbi käinud numbrid on suuremad, räägitakse 50 miljoni euro suurusest meeleheast ainuüksi poliitikutele.

Justiitsminister Stavros Kontonis lubas asjas kiiret ja põhjalikku uurimist.

Eelmise aasta lõpus tegid Kreeka ametivõimud reidi Novartise kontorisse Ateenas ja kuulasid üle vastutavaid töötajaid. Pärast seda üritas üks Kreeka Novartise töötaja enesetappu sooritada, aga töökaaslased kutsusid kohale politsei, kel õnnestus seda takistada.

Aasta alguses ütles üks võimude esindaja töötaja France Presse'ile, et eeluurimine on kestnud paar kuud ja üle on kuulatud 178 inimest.

Euroopa Komisjoni liige Avramopoulus lükkas reedel Brüsselis toimunud pressikonverentsil kõik tema kohta käivad kahtlused tagasi. Ta nimetas lugu ennekuulmatuks intriigiks. "Sellise asja võib välja mõelda ainult haige mõistus," ütles ta.

Novartise süüdistused ei piirdu Kreekaga, vahendas Kauppalehti. Ettevõtte tegevust on uuritud Hiinas ja ka USAs, kus kahtlustati, et Novartis on koolituse sildi all kostitanud arste tipprestoranides. dpa-AFXi teatel läks Novartis 2015. aastal USA justiitsministeeriumiga kokkuleppele. Ettevõte teatas, et maksis 390 miljonit dollarit.

Šveitsi justiitsministeerium kinnitas, et

49
miljoni dollariga trahvis Novartist eelmisel aastal Lõuna-Korea arstidele meelehea pakkumise eest.

on saanud eelmise aasta lõpul ja selle alguses kaks nõuet seoses Novartise altkäemaksukahtlustega. Kreekast ja USAst saabunud nõuded on menetluses, lisasid Šveitsi ametivõimud.

Novartis näeb taustana poliitilist võitlust

Novartis teatas, et pole Kreeka ametivõimudelt ametlikke süüdistusi saanud, aga lubas kiiret tegutsemist, kui ettevõtte töötajad on ebaseaduslikus või ebaeetilises tegevuses süüdi.

Ettevõtte teatel võib juhtumi avalikustamise puhul tegemist olla konfidentsiaalse ja esialgse juurdlusfaili osade selektiivse lekkega ning see sisaldab palju sensatsioonilisi ja põhjendamatuid väiteid poliitilise võitluse osana.

ÄRIPÄEV.EE

RE
www.RE.ee
Leiame lahendused nii üürnikule, kui üürileandjale
RE ärikinnisvara tiim

PANE TÄHELE

Väljavõtteid intervjuudest kinnisvaramaakleritega

"Eestlased on sunnitud makse maksma pigem hirmu ja maine pärast. Seda ei ole, et oh, nii kihvt, me saame tee ja Stalnuhhinile auto."
"Kõige rohkem mõjutab maksukäitumisel mind see, et ma ei taha vangi minna, vahele jääda ja ajalehte sattuda... Ainult need kolm asja huvitavad mind. Sellepärast, et maksude õigluses ma sügavalt kahtlen ja seega see ei ole mõjur."
"Tehakse seda, mida teised teevad, eks ju... Seda, mida usutakse, et teised teevad. Et see ongi õige, et selline on tava."
"Kui sa ikka tead, et teised petavad, siis teeb vihaseks küll, kui ise ausat äri ajad... Aga jah, eks see ole selline teema, et igaüks ikka ise otsustab ja teab ka kaasnevaid tagajärgi."
"Kui petad, siis pead olema julge, sest võid ju vahele jääda, ja seetõttu mina maksan makse."
"Maksude maksmine on individuaalne asi ja igaüks ise otsustab personaalselt ja vaikselt selle enda jaoks selgeks."

MAKSUD

Ettevõtjad rääkisid, miks nad makse ei maksa

Ettevõtjad jätavad maksud maksmata siis, kui neid on liiga palju ja need on liiga kõrged. Samuti mõjutab maksumaksmist ühiskonnas kujunenud arvamus, et Eesti poliitikud kulutavad maksumaksjate raha kergekäeliselt.

Sellistele järeldustele jõudis Ragne Käige Tartu Ülikoolis kaitstud bakalaureusetöös "Maksukäitumise ja sotsiaalse normi seosed Eesti kinnisvaramaaklerite näitel", vahendas Äripäeva teemaveeb finantsuudised.ee.

Üldiselt väitsid tudengi intervjueeritud kinnisvaramaaklerid, et nad maksavad makse nii, nagu seadusega nõutakse. "Oluline tegur on ka riigi kontroll ehk hirm maksuametile vahele jääda," kirjeldas Käige. Tema sõnul peavad kinnisvaramaaklerid Eesti ühiskonnas valitsevaks arusaama, et maksud on maksmiseks, ja see ajendab neid makse maksma hoolimata sellest, et nad ei tee seda meeleldi. Selgus ka, et maksude optimeerimine on kinnisvaramaaklerite silmis õige käitumine, sest püsitakse seaduste piirides.

Bakalaureusetöö intervjuudes küsiti arvamust juhtumi kohta, kus raskustesse sattunud ettevõtja otsustas hakata töötajatele maksma osaliselt ümbrikupalka, et oleks võimalus tegevust jätkata.

- "Tehku mingit muud äri või mingu tööle, miks ta võtab sellise riski. Võib-olla tal on suur pere, kuus last. Kui prioriteet on pere, siis ta toimetab õigesti. Ja nendel inimestel, kelle ta peaks muidu lahti laskma, on perekonnad. Perekond on ikkagi tähtsam kui riik, eks ole."

- "Kui ettevõte ei suuda enam toime tulla, siis tuleb see kahjuks kinni panna, arvan mina, või siis peab hakkama töötajaid vallandama. Mina siin küll teist võimalust ei näe ... Kõik me peame makse tasuma ja sellest ei pääse ... Nende töötajate perekonnad oleksid kindlasti õnnelikud, kui neil sissetulek püsiks ja elurütm väga ei kannataks ... Aga jah, ühiskonnas sellist asja siiski ei aktsepteeritaks..."

- "Ma arvan, et ümbrikupalka ei peaks maksma. Kui ettevõte ei suuda täispalka maksta, siis pole mõtet seadust rikkudes punnitada, pigem panna firma kinni või reorganiseerida, kui on mõistlik. Kui on perspektiivne ettevõte, kel on objektiivsed ajutised raskused, siis on vaja lahendus leida kas või maksuameti abiga."

Finantsuudised

RIIGIEELARVE

ERR vajab miljoneid eurosid lisaraha

Kultuuriministeerium arvestab, et maikuust jõustuma kavandatud uue küberturvalisuse seaduse tõttu oleks ERRile ja rahvusraamatukogule vaja tublisti lisaraha. ERR vajab lausa 1,8 miljonit lisaeurot aastas, kirjutas Eesti Päevaleht.

"Rakendamise eeldus on kõikide asutuste IKT baas- ja rakendusteenuste korrastamine, milleks praegu on raha eraldatud ainult 11 asutuse IKT baasteenuste tagamiseks püsikulu-na kuni 2022. aastani," kirjutas ministeeriumi kantsler Paavo Nõgene majandusministeeriumile.

Päevaleht kirjutas, et seaduse rakendamiseks on vaja lisaraha ülejäänud 41 asutuse korrastamiseks. Kultuuriministeerium on esitanud lisataotluse, et saada 1,53 miljonit eurot aastas püsikuluna ja alates 2022. aastast kõigile 52 asutusele kokku 3,34 miljonit eurot.

ÄRIPÄEV.EE

KINDLUSTUS

Krediiti korvati pea miljoni eest

Möödunud aastal hüvitas KredEx Krediidikindlustus Eesti ettevõtetele äripartnerite makseraskuste tõttu 920 000 eurot.

Ettevõtete kindlustatud käive kasvas 8 protsendi võrra, üle 550 miljoni euroni, teatas riigile kuuluv kindlustusselts.

Suurimad kahjud hüvitati Eesti eksportijatele seoses tehingutega Valgevenes, Horvaatias ja Itaalias. "Näiteks 240 000 euro väärtuses kahju hüvitasime Eesti ettevõttele, kelle koostööpartnerit Valgevenes tabas käibevahendite nappus. 114 000 euro suuruse kahju korvasime aga Eesti ettevõttele, kes tegeleb kaupade müügiga Horvaatiasse, toidukaupade tootmise ning jae- ja hulgimüügiga tegeleva ettevõtete grupi suurettevõttele, kus on ühtekokku enam kui 60 000 töötajat," ütles ettevõtte juht Erki Aamer .

Pea pool ehk 420 000 eurot kaeti Eesti ettevõtete vahelistest tehingutest tekkinud kahjusid.

ÄRIPÄEV.EE

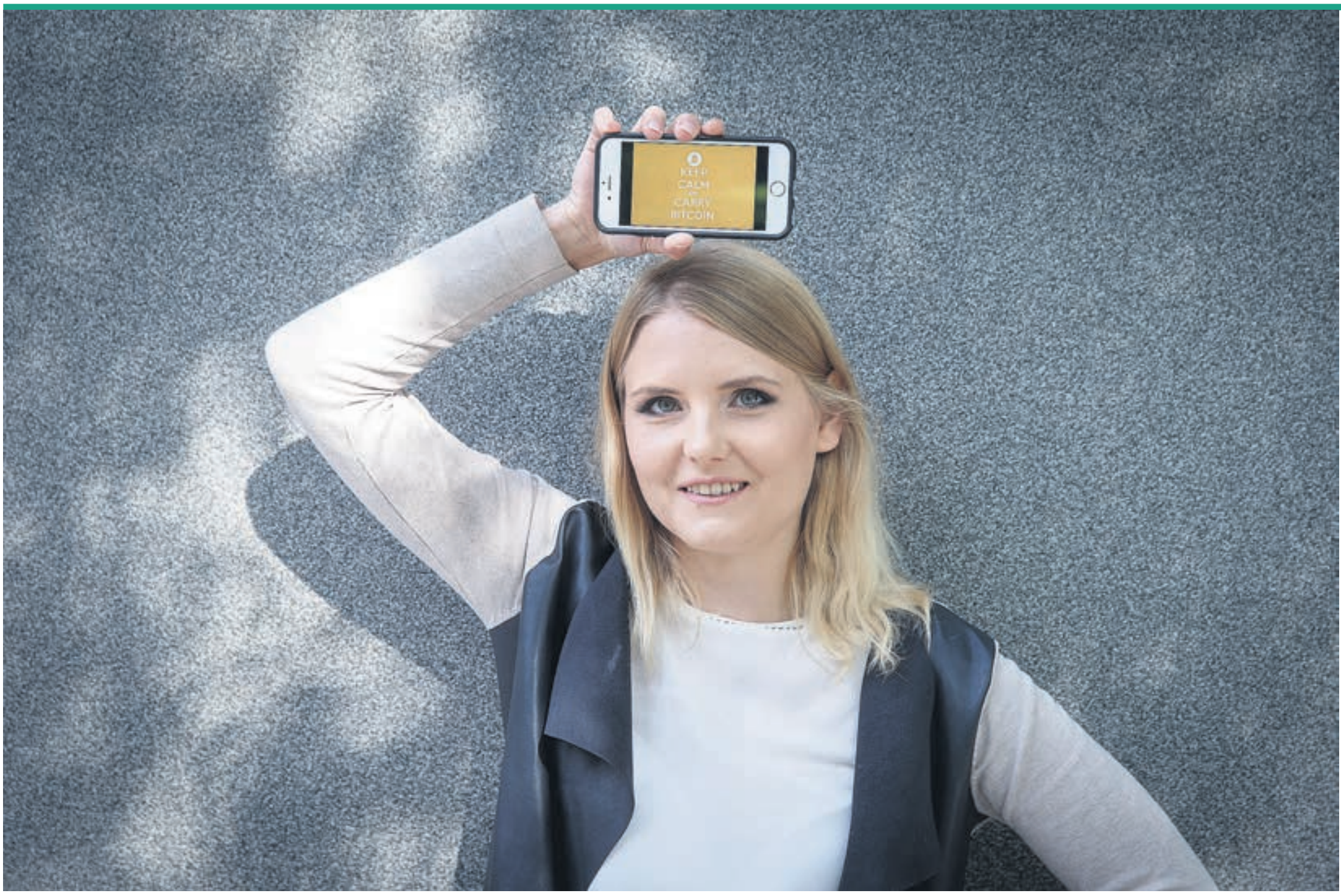

toimetaja Viivika Rõuk
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
13. veebruar 2018

▲ **Põhimõtteliselt on see nagu arvuti ehitamine, lihtsalt rohkem graafikakaarte, kirjeldab Liina Laas-Billson krüptokaevandusmasina ehitust.** FOTO: ANDRES HAABU

KRÜPTORAHA

Kaevandamis-hullus tõi krüpto-farmerid ja tühjad letid

Eestlasi tabanud krüptoraha kaevandamise hullus tühjendas arvutipoodide letid graafikakaartidest ja rajas spetsiaalseid kaevandamisfarme. Tolli valduses on sadade tuhandete eurode väärtuses keelatud krüptokaevandamise masinaid.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

Äripäev

Detsembris hakkas maksu- ja tolliamet riskianalüüsi tulemusel kontrollima riiki tulnud krüptokaevandamise masinaid. 14 kontrolli tulemusena avastati 176 andmetöötlusseadet koos toiteplokkidega, mida nende tellijad kätte ei saanud, sest need ei vastanud tooteohutuse nõuetele. Hiinast tulnud kaubal ei olnud näiteks elektroonikaseadmetelt nõutavat CE-märgistust.

Kui arvestada Hiina bitcoinide kaevandamise riistvara tootja Bitmain seadmete hindu, mis jäävad 1000 ja 2000 euro kanti, on kahju piiril kinni peetud kauba tellijatele 200 000–400 000 euro ringis.

Krüptoraha entusiast Liina Laas-Billson ei osanud öelda, mis probleem võiks olla seadmete tootjal Bitmainil sertifikaatidega, sest ettevõte müüb kogu maailmas ja on turuliider. Laas-Billson ütles, et keegi võib olla tooteid kopeerinud, kuid põhjus võib olla ka suur nõudlus, millele load järele ei jõua. "Täitsa võimalik. Samamoodi on graafikakaarte väga keeruline saada, sest kaevandajad ostavad need ära ja nõudlus on kindlasti suurem kui pakkumine."

Videokaardid kaovad riiulitelt tundidega

Arvutipoeketi Arvutitark juht Aleksandr Priidemann ütles, et krüptoraha kaevandamise levik on ettevõtet kindlasti mõjutanud: poodides on riiulid videokaartidest tühjad ja neid ostetakse ka ette ära. Poodi jõudes on kaardid mõne tunniga läinud ja nii müüvad nad iga kuu kolm korda rohkem videokaarte kui varem.

Priidemanni sõnul läks alguses krüptokaevuritele kõik kaubaks, kuid nüüd valitakse kvaliteetsemat kaupa. Ta tõi näiteks, et kui mängurid kasutavad videokaarti päevas viis tundi, siis krüptokaevuritel töötavad need 24/7 ja nii satuvad need tihti poodi tagasi garantiisse. "Katsun mõned kaardid kõrvale panna mängurite jaoks, muidu ei ole mul neile midagi müüa," rääkis ta.

Priidemanni sõnul on näha, et inimestel läheb hästi, sest vaba raha läheb paljudel kaevandamise alla. Klientide seas on nii eraisikud kui ka ettevõtted. "Ka sellised ettevõtted, kelle ärinimi ei viitagi sellisele tegevusele," märkis ta. Praegu on aga märgata klientide seas seisakut, sest oodatakse, mis suunas bitcoin edasi liigub.

Ta selgitas, et kinnipeetud Bitmaini masinad kaevandavad vaid bitcoine, aga neilt saab juppe, millest tehtud masinatega kaevandatakse muid münte ja müüakse siis bitcoinide vastu. Valmis krüptomasinaid nad pakkuda ei taha, sest nende kaup on mõeldud ennekõike arvutimänguritele.

Kodune entusiast kütab toa soojaks

Liina Laas-Billsonil kulus kolm kuud, et graafikakaarte kokku osta. "Kokku panin sisse 15 tellimust ja selle aja jooksul, kui sisestasin oma pangakaardi numbri, olid juba kõik kaardid läbi müüdud. Oli päris huvitav loterii neid otsida," rääkis ta oma kogemusest.

Ta kirjeldas, kuidas otsis neid kõikidelt arvutikomponentide kodulehtedelt ja lasi saata endale teavitusi, kui müüki on tulnud vajalikku riistvara. "Ja siis ma proovisin kiiresti tellimuse sisse anda ja lõpuks sain ühe Inglismaa riistvarafirma käest kõik kätte," rääkis ta, kuid lisas, et ta pidi neid ostma ikka jupikaupa. "Ühes kohas oli kaks tükki, teises kolm."

Kui kaevandada graafikakaartidega, on vaja tema sõnul graafikakaarte "mida rohkem, seda parem". Lisaks läheb vaja võimsamat toiteplokki ja protsessorit ja veel mitut väikest juppi. "Põhimõtteliselt on see nagu arvuti ehitamine, lihtsalt rohkem graafikakaarte," selgitas ta.

Masina ehitamine läks tal maksma umbes 3000 eurot, selle teenib tema sõnul

Hiina tootja puuduvad load võivad minna kalliks maksma

Hiinast tellitud Bitmaini kaevandamismasinatel polnud vajalikke dokumente, mistõttu ei ole tellijad saanud kätte sadade tuhandete eurode väärtuses seadmeid.

Hiinast saabunud krüptokaevandamise masinatel, mille maksu- ja tolliamet piiril kinni pidas, ei olnud Euroopa Liidus kokkulepitud märgistust. Puudu olid tootja andmed, seadme mudeli number, CE-märgistus ja maaletooja andmed. Toodetele hinnangu saamiseks pöördus maksu- ja tolliamet tehnilise järelevalve ameti poole.

Maksu- ja tolliameti avalike suhete juht Rainer Laurits selgitas, et masinad ei ole konfiskeeritud, vaid tollivormistus on peatatud, kuni vajalikud nõuded saavad täidetud. "Kui kõik on korrektne, on võimalik jätkata tollivormistusega ja kaup lubatakse vabasse ringlusse. Kui tellijad esitavad vajaliku dokumentatsiooni, siis on võimalik asjad korda saada."

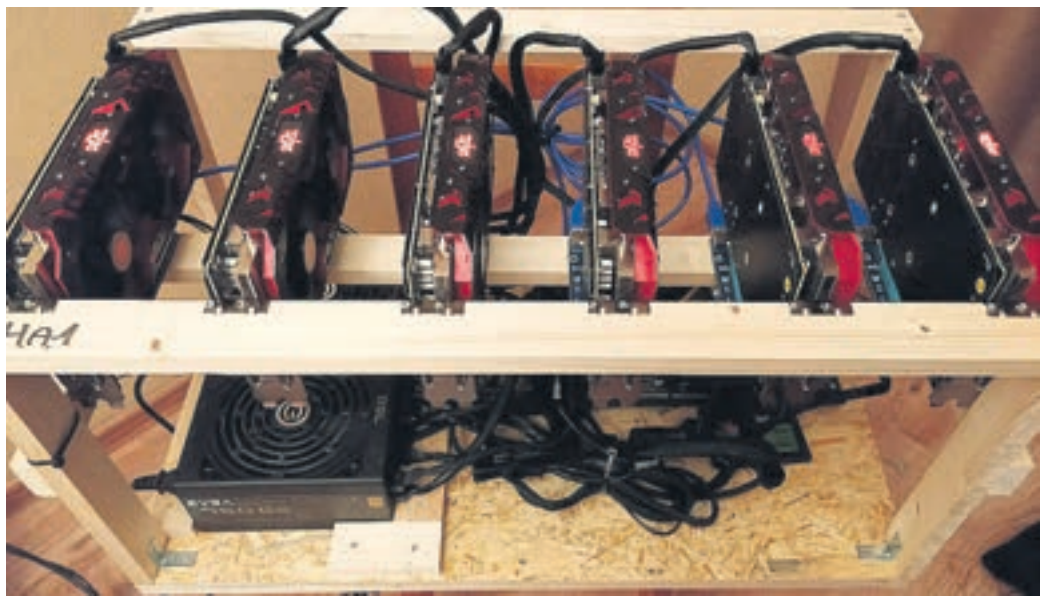
Tema sõnul on toll tellijaga suhelnud.

Puudulikud dokumendid

Tehnilise järelevalve ameti tööstusohutuse teenistuse juhataja Ingrid Teinemaa ütles, et ehkki seadmete tootjal Bitmainil on internetis olemas dokumendid, puudub sealt siiski ohtlike ainete piiramise direktiivi nõuete täitmist tõendav katseprotokoll ja vastavusdeklaratsioon. "Kuna seadme nõuetele vastavust tõendav dokumentatsioon on puudulik, ei ole võimalik seda seadet ka nõuetekohaseks lugeda ehk seadme tootja ei ole suutnud tõendada CE-märgi paigaldamise eelduseks olevate katsetuste täies mahus läbiviimist," selgitas Teinemaa.

Teinemaa märkis, et juhul, kui elektriseadmel pole nõuetele vastavust tõendavat dokumentatsiooni ja CE-märgistust ning importija soovib toodet Euroopa Liidu turule lasta, tuleb eelnevalt:

– hankida tootja volitus;
– läbi viia toote vastavushindamine;
– koostada tehniline dokumentatsioon;
– koostada vastavusdeklaratsioon;
– paigaldada CE-märgitus.

▲ **Krüptokaevur maksab 3500 eurot.** FOTO: KRUPTOKAEVUR.EE

praeguse turuhinnaga tagasi umbes kümne kuuga. "Kui ma oleksin selle raha investeerinud krüptorahasse sel ajal, kui ma selle masina ehitasin, oleks mul palju rohkem raha. Teisest küljest aga, kui investeeriks selle raha valel ajal ja hind läheb alla, oleks teistpidi vähem raha."

Laas-Billson märkis, et kui seade saab kinni makstud kümne kuuga ja edasi tuleb lihtsalt puhas kasum, on ta vähem riskantne kui lihtsalt investeerida. "Kui hakkad investeerima, peab olema parem arusaam turgudest, ja kuna krüptoturud on nii volatiilsed, siis seal võib asi päris koledasti minna, kui valel ajal siseneda."

Kulude poole pealt tuleb arvestada ka suurema elektriarvega. Laas-Billsoni hinnangul on tema igakuisele elektriarvele viie graafikakaardi pealt lisandunud 70 eurot. "Samas teisest küljest, kuna nad ajavad välja nii palju sooja, siis kui väga külm ei ole, kütab 25ruutmeetrise toa 1-2 kaardiga soojaks," rääkis ta.

Siiski lisas ta, et kaevandamise juures on elektrikulu suur probleem. "Kui hakata mõtlema, kui palju see bitcoini ja kõikide teiste *coin*'ide kaevandamine võtab rohkem elektrit kui mõne riigi elektrivajadus, siis see kindlasti ei ole jätkusuutlik. Kui asi nii jätkub, võib juhtuda, et meid ootab ees energiakriis." Tema sõnul oleks vaja kas efektiivsemaid seadmeid või tuleb kaevandamine viia mingisuguse muu süsteemi peale.

Alustajatele soovitas Laas-Billson, et kui on mingid oskused arvutit kokku panna, on odavam see ise valmis ehitada. Ta lisas, et selleks leiab internetist ka õpetusvideoid, kuid saab ka valmisseadmeid osta. Ta märkis, et mõned ehitavad need ise juppidest kokku ja müüvad siis natuke kõrgema hinnaga eBays maha.

Oma kaevuri saad viia farmi

Koos suurenenud huviga krüptokaevandamise vastu on hakatud rajama ka nii-öelda krüptokaevandamise farme, kuhu saab enda masina kuutasu eest kaevama jätta. Huvi korral saab sealt ka valmismasina. Selliseid võimalusi pakub oma lehekülje Krüptokaevur.ee kaudu näiteks Harri Reili. "See on videokaartide baasil ehitatud farm, millega saab kaevandada ethereumi ja muid krüptorahasid," selgitas ta.

Reili ütles, et tema ei ole suurfarmi omanik ja tema farmis hoiavad oma masinaid paar sõpra ja paar võõrast inimest. Küll aga on tema sõnul Eestis väga suuri selliseid farme.

Reili sõnul tuuakse kaevurid kodu asemel spetsiaalsesse farmi, sest seal on tagatud turvalisus ja hooldus, on ventilatsioon ja uus elektrisüsteem. "Paljud ei taha enda koju masinat, mis on tuleohtlik. See võib muutuda tuleohtlikuks, kui mitteprofessionaal on selle kokku pannud, ja tavainimene ei tea ka, kuidas seda hoida."

Reili rääkis, et kuu aega tagasi oli tal telefon punane, aga nüüd on huvilised maha rahunenud. Põhjus lihtne: videokaarte ei ole enam saada ja kui on, on need väga kallid. "Kui enne sai korraliku kaevandamiseks sobiliku kaardi 300–400 euroga, siis nüüd on see hind kuskil 600–700. Keskeltläbi on hind kahekordistunud," tõi ta näiteks.

Videokaartide hinnad läksid Reili sõnul kõrgeks, kui kuu aega tagasi oli kaevandamise tasuvus ja bitcoini populaarsus väga kõrgel. "Iga teine inimene juba teadis sellest ja tekkis korraga nõudlus ja kaardid said Eestist otsa. Siis hakati välismaalt tellima ja sealt said ka otsa ja pandi veel piirangud ka peale," rääkis ta. Tootja Nvidia pani tema sõnul oma kaartidele piirangu – igaüks saab osta kas ühe või kaks –, et kaarte ka mänguritele jaguks.

Huvi kaevandamise vastu püsib tema hinnangul seni, kuni see on tasuv ja riistvara on veel normaalsete hindadega saada.

Tootja Bitmain kaevurite kohta ütles ta, et tema ei ole nendega kokku puutunud ja need ei ole väiketarbijatele nii kasulikud. "Need on rohkem suurfirmade mänguala."

> **„Kui enne sai korraliku kaevandamiseks sobiliku kaardi 300–400 euroga, siis nüüd on see hind kuskil 600–700. Keskeltläbi on hind kahekordistunud.**
>
> **Harri Reili, Krüptokaevur.ee**

JÕELÄHTME VALLAVALITSUS

kuulutab välja konkursi endiste töölisbarakkide ja kõrvalhoonete lahtivõtmiseks, äravedamiseks ja materjali taaskasutusse võtmiseks.

Aadressil Asula tee 1, 3, 8, 10 ja 12, Jägala-Joa küla, Jõelähtme vald, Harju maakond.

Koostatud lammutusprojektid, samas leidub peaaegu 100 aastat vanades hoonetes väärtuslikku ajaloolist ehitusmaterjali ja -detaile, mis võimaldaksid erinevat taaskasutust. Konkursi võitja peab organiseerima hoonete lahtivõtmise ja äraveo. Pakkumus peaks sisaldama tööde ajakava ja hinnakalkulatsiooni. Tööde teostamise tähtaeg on 31.12.2018.

Kirjalikud pakkumused esitada 28. veebruariks 2018 aadressil **kantselei@joelahtme.ee.**
Lisainformatsiooni annab abivallavanem Priit Põldma tel 605 4882,
e-post: **priit.poldma@joelahtme.ee**

LIVIKO
anno 1898

Baltikumi suurimaid kvaliteetalkoholi tootjaid ja maaletoojaid
AS LIVIKO otsib oma meeskonda

külastuskeskuse projektijuhti

Töö kirjeldus:

- AS Liviko külastuskeskuse arendamine ja turundamine
- külastajate leidmine, info jagamine
- tegevuste planeerimine, organiseerimine ja koordineerimine
- külastuskeskuses ürituste korraldamine
- külastajate vastuvõtmisega seotud tegevused
- giidide koolitamine ja töö korraldamine

Ettevõte pakub:

- huvitavat ja mitmekülgset tööd
- suhtlemisvõimalust eri rahvusest külastajatega
- positiivset ja abivalmis meeskonda
- täiendkoolitusi

Ootused kandidaadile:

- kõrgharidus
- ettevõtlus- või turismialane töökogemus
- hea eesti, inglise, vene ja soome keele oskus
- väga hea suhtlemisoskus, orienteeritus meeskonnatööle
- esinemisoskus, suurepärane planeerimis- ja organiseerimisoskus
- stressitaluvus ja lojaalsus

CV KESKUS

Töökoht Tallinnas, tööle asumise aeg: kokkuleppel
CV saata hiljemalt 26. veebruariks aadressile personal@liviko.ee või
AS Liviko, Masina 11, 10144 Tallinn; kontakttelefon: 667 8160

KOHTUASI

Soome ei tee Tallinkile kinki

Pikalt kestnud vaidlus välismaiste laevaomanike, sealhulgas Tallinki, ja Soome riigi vahel sai lõpu: Soome kõrgem kohus otsustas, et kümmekond aastat tagasi kasseeritud veetasuraha tagasi ei anta.

Tallink kaebas selle peale, et enne 2006. aasta 1. jaanuari kehtinud Soome veetasude seadus oli vastuolus Euroopa Liidu õigusega ning mittediskrimineerimise põhimõttega, millega rikuti piiriülese teenuse osutamise vabadust. Teisisõnu: rahvusvahelisi vedusid teostavatelt laevadelt küsiti kõrgemat tasu kui riigisiseste vedude laevadelt. Euroopa Komisjon survestas Soomet 2006. aastal seadust muutma.

Üle 50 laevaomaniku

Koos Tallinkiga protsessis Soome vastu 52 kohalikku ja välismaist laevaomanikku ning 2015. aastal nõuti Helsinki ringkonnakohtust välja ühtekokku 91 miljonit eurot. Tallinki osaks langes sealt 13,2, Hansatee Cargole 0,4 ja Tallink Siljale 20,5 miljonit eurot.

Tallinki praeguse kaebuse sisuks olid 2001.–2004. aastal võetud veetasud, mille kogusumma ühes intressidega oli 2015. aastaks jõudnud 34,1 miljoni euro juurde.

Nõuded aegusid

Kuigi Helsingi ringkonnakohus mõistis miljonid laevafirmade kasuks välja, otsustas Helsinki apellatsioonikohus 2016. aasta suvel, et liigselt võetud veetasude nõuded on aegunud, ja tühistas ringkonnakohtu otsuse. Just selle otsuse vastu Tallink kõrgeimasse kohtusse läkski.

Tallink teatas, et Soome kõrgema kohtu otsus tuli mööda reedel. Soome kõrgem kohus jättis aga jõusse apellatsioonikohtu otsuse.

Möödunud aastal kommenteeris Tallink Grupi juhatuse esimees Janek Stalmeister, et tegu oli bilansivälise nõudega.

ÄRIPÄEV.EE

KAUBANDUS

Prisma otsib Lidli tuules ühin

Saksa odavmüügiketi Lidli tulek Eestisse võib siinseid kaupmehi ühinema sundida, esimesena avaldas ülevõtusoovi Prisma.

INGA LILL
inga.lill@aripaev.ee
Äripäev

Prisma tegevjuht Jussi Nummelin kinnitab, et Prisma on huvitatud müügis olevate jaekaubandusettevõtete ostmisest või nendega ühinemisest. Tema sõnul soovib Prisma Peremarket lähiaastatel oma kaupluste arvu kahekordistada ja avada kümme uut supermarketi mõõdus poodi.

"Otsime kinnisvara eelkõige Tallinnas ja Tallinna ümbruses. Samal ajal jälgime muidugi ka, kuidas meie konkurentidel läheb ja kas nendel vabaneb häid kaubanduspindu," ütles Nummelin. Ka mullu sügisel kinnitas Prisma, et soovib senisest rohkem investeerida oma äri arendusse Venemaal ja Eestis.

Ellex Raidla partneri ja kaubanduse valdkonna juhi Risto Vahimetsa hinnangul ei tohiks alahinnata Prisma võimekust Eestis turgu haarata. Tema sõnul on kaupluste arvu kahekordistamine tehtav, kui Prisma soovib rajada Eestisse väiksemate kaupluste formaadi või ostab väiksemate poodidega tegutseva konkurendi. "Üks selline kõlbulik kandidaat on näiteks ABC Supermarkets oma Comarketi ja Delice'i kaubamärgi all tegutsevate kauplustega," märkis Vahimets.

Vips: Prisma pole pakkumist esitanud

ABC Grupi juhi Jüri Vipsi sõnul mingeid läbirääkimisi Comarketi ja Delice'i kaubamärgi all tegutsevate kaupluste ostmiseks või ühinemiseks mõne teise ketiga ei toimu. "Pakkumisi on aastate jooksul tehtud väga palju ja väga erinevaid, kuid minu mälu järgi pole Prisma küll pakkumist teinud. Pakkumise teinute nimekirjas on kümmekond ettevõtet ja seda viimase viie aasta jooksul," märkis Vips.

OG Elektra omanik Oleg Gross märgib, et Eesti turul tegutsejad on nii tugevad, et keegi ei taha oma kohta loovutada. "Ma võin meie keti kohta öelda, et meil ei ole küll plaanis siit ära minna," märkis Gross. Siis-

▶ **ABC Grupi juht Jüri Vips leiab, et Lidli tulek hakkab eelkõige mõjutama sarnase kontseptsiooniga kauplusi, nagu on OG Elektra kauplused.** FOTO: RAUL MEE

MÜÜA TÖÖTAV PÕLLUMAJANDUSÄRI

- haritavat maad 207 ha
- viljakuivati koos viljakäitlusseadmetega
- tehnika hoiustamise hoone (ehitusalune pind 1231 m², kõrgus 11,5 m)
- loomapidamishoone (ehitusalune pind 3287 m²)
- katusealune 1200 m²

Hooned on remonditud. Vesi tsentraalne, elektri peakaitse 3 × 63 A.
Asukoht suure tee ääres, 70 km kaugusel Tallinnast. PRIA toetused 2017. aastal olid 36 000 eurot.
Hind 1,670 mln.EUR | **Lisainfo:** +372 510 0407

DUROC MACHINE TOOL

- Doosan treikeskused ja töötlemiskeskused
- Hartford töötlemiskeskused
- FACCIN rullvaltspingid
- Microcut *teach-in* treipingid
- Baykal painutuspingid ja giljotiinid
- Fermat sisetreipingid
- Mitsubishi laserlõikepingid

Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi, vaata lisa **www.duroc.ee**

Duroc Machine Tool OÜ Tel 736 6648 info@duroc.ee **www.duroc.ee**

emisvõimalusi

KOMMENTAAR

Toidukaupade ketid: kes ostab keda?

RISTO VAHIMETS
Ellex Raidla partner ja kaubanduse valdkonna juht

Turu konsolideerumiseks tekitab täiendava surve Lidli tuleku ootus, kuid isegi sellest sõltumata on turul muutusteks soodne hetk, sest palju vaba raha otsib rakendust.

Näiteks Prisma võimekust Eestis turgu haarata ei tohi alahinnata, sest oma regioonis (Soome, Eesti, Peterburi) on see mahult suurem ettevõte kui kõik Eestis või Balti riikides tegutsevad konkurendid. Kaupluste arvu kahekordistamine on tehtav, kui Prisma plaanib rajada Eestisse mingi väiksemate kaupluste formaadi või ostab väiksemate poodidega tegutseva konkurendi. Üks selline kõlblik kandidaat on näiteks ABC Supermarkets oma Comarketi ja Delice'i kaubamärgi all tegutsevate kauplustega.

Globaalselt on Lidli kõrval kõik praegused turuosalised väikesed tegijad: nii Selver ja Coop, kes tegutsevad ainult Eestis, kui ka Maxima ja Rimi, kes tegutsevad küll lisaks Balti riikidele veel mõnel turul.

Ilmselt siseneb Lidl turu kõige alumisse segmenti, kus kliendid vaatavad peamiselt hinda. Lidl on tegija nende klientide seas, kelle jaoks on kauba päritolust, maitsest ja tervislikkusest olulisemad kogus, promillid ja hind.

Seetõttu avaldab Lidli tulek otsesemat mõju Grossile, Maximale ja Coopile, kellel on kõige rohkem samas segmendis kliente. Prisma, Selver, Rimi ja teised, kes tegutsevad pigem keskmise või kõrgema turuniši nimel, tunnetavad Lidli tuleku mõju vähem.

Võimalusi, kes kellega ühineb, on palju. Näiteks Selver kui börsiettevõtte olulisim tütar vajab investorite jaoks häid uudiseid ning võib otsida kasvuvõimalusi. Samas ei saa välistada, et tugeva äriplaani koostamisega suudab ka ükskõik milline turuosaline kaasata piisavalt kapitali konkurendi ostuks. Samuti ei saa välistada, et Balti turule soovib siseneda täiesti uus rahvusvaheliselt suur tegija. Näiteks näitab meie lähiriikides aktiivsust Prantsuse päritolu Auchan, kelle spordikaupa müüv sõsarkett Decathlon siseneb lähiaastatel Leetu.

Kui vaadata turgu välistamismeetodil, siis ülebaltiliselt tegutsevate Rimi ja Maxima ühinemine oleks regulatiivselt keeruline.

Samuti Coopi müük oleks ettevõtte ühistulisest omandistruktuurist lähtuvalt ilmselt ebatõenäoline.

> **Kui Lidl Eesti turule tuleb, siis suuremad ketid peavad osale oma klientidest "head aega" ütlema.**
>
> **OG Elektra omanik Oleg Gross**

ki on ta veendunud, et Lidli tulek mõjutab kõiki kaupmehi.

Grossi hinnangul Lidl väga jõuliselt Eesti turule ei tule. "Sakslane võib olla rikas, aga rumal ta ei ole. Eesti turul on kõige väiksemad juurdehindlused kolmest Balti riigist ja meil on kõige tihedam konkurents," märkis Gross. "Ma jään ikka selle juurde, et kui nad Eesti turule tulevad, siis suuremad ketid peavad osale oma klientidest "head aega" ütlema."

Lidli tulek Vipsi sõnul midagi ei muuda, sest Comarketi ja Delice'i kontseptsioon on täiesti vastandlik Lidli kontseptsioonile. "Kas te kujutate ette, et Lidl tuleks Solarise toidupoe asemele? Siiani olete käinud seal kvaliteeti nautimas ja järsku muutuks see odavkauba kaupluseks. Need asjad ei ole omavahel vahetatavad," ütles Vips.

Ta lisas, et Comarketis on odavamad hinnad kui Solarise toidupoes, aga ka seal rõhutakse kvaliteedile. "Märksõnad on ka seal kohaliku elanikkonna kvaliteetne teenindamine ja kiired ostud."

Vips on veendunud, et Lidl hakkab mõjutama eelkõige sarnase kontseptsiooniga kauplusi. "Kui rääkida Eesti kettidest, kellel on väiksemad kauplused ja kes müüb hinda, siis tuleb pilgud pöörata Grossi poole."

Oleg Gross on aga veendunud, et Lidli tulek mõjutab nende kauplusi vähe. Gross märkis, et Lidli ostetud krundid ei asu kuskil nende kaupluste kõrval. "Meie oleme väga paljude poodidega elamukvartalites naabrid ehk need on lähikauplused. Meie kliendid on koduperenaised, pensionärid, kes liiguvad jala või ühistranspordiga," kirjeldas Gross.

Tema sõnul võib Lidl aga mõjutada suuri kauplusi ja keskusi. "Lidl hakkab suurtelt keskustelt kliente ära võtma, mitte väikestelt poodidelt. Nad tulevad siia ikka suurema klientuuri peale ja arvestades asukohta, peavad kliendid nende poodidesse autodega kohale vurama," selgitas Gross.

Määravad eristumine ja hind

Gross viitas, et aeg töötab Lidli kasuks, sest inimesed muutuvad järjest praktilisemaks ja eelistavad odavamaid tooteid. "Nad tulevad siia turule eelkõige pakendatud ja Euroopast toodud odavate toodetega. Lisaks rõhutakse toodete realiseerimisaja pikkusele," ütles Gross.

KRÜPTORAHA

Eesti Pank peab estcoini ohtlikuks

Eesti Pank peab ohtlikuks ja problemaatiliseks e-residentsuse projekti vedava Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) katseid võtta kogukonnasisese käibevahendina kasutusele estcoini-sarnaseid alternatiivseid käibevahendeid.

"Riikliku initsiatiivi korras oleks väga ohtlik pakkuda mitteresidentidele alternatiivseid finantsteenuseid, mis aitaks neil kõrvale hoida rahvusvaheliselt kokku lepitud ja pankadele kehtivatest rahapesu tõkestamise nõuetest," ütles Eesti Panga asepresident Madis Müller Postimehele.

Mülleri sõnul on Eesti Pank e-residentsuse projektijuhiga kohtunud ja selgitanud, miks on problemaatiline eurole alternatiivse riigi tunnustatud maksevahendi loomine.

"Mis puudutab aga probleemi pangateenuste kättesaadavusega Eestis mitteresidentidest klientidele, siis tasuks mõelda sellele, kas oleks võimalik teha ausate mitteresidentide jaoks enda plekitu tausta tõendamist lihtsamaks," arvas Müller.

ÄRIPÄEV.EE

KINNISVARA

Spetsialist: aasta algas langusega

Aasta algus tõi Tallinna korteriturule languse – jaanuaris langes korteritehingute maht lausa 32 miljoni euro võrra, kirjutas Center Kinnisvara jaanuari korterituru ülevaates.

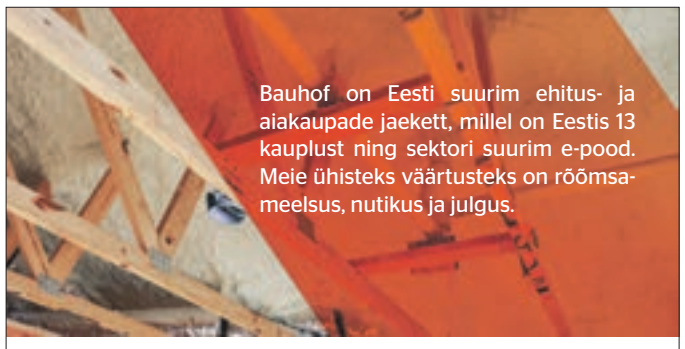
"Detsember on tavaliselt aktiivne ja jaanuar vaikne, isegi koduvahetuse ära otsustanud inimesed vaatavad jaanuaris pigem ringi ja koguvad mõtteid," tunnistas Center Kinnisvara juhataja Christian Ayrer. Kuid seekord kukkus tehingute maht kuuga veerandi võrra, 116 miljonilt eurolt 84 miljonile, mis on arvestatav langus. Ayreri kinnitusel saab olulist osa langusest selgitada suurte allahindlustega, mida arendajad aasta lõpus tegid, et aasta heade müügitulemustega lõpetada.

"Nagu ei saa nõustuda juba aasta otsa kestnud uue kinnisvaramulli juttudega, ei tohiks nüüd ka langust hakata uueks krahhiks paisutama," rõhutas Ayrer. "Hinnatõusu tempo sel aastal rahuneb ja tõenäoliselt langevad uusarenduste hinnad tihedas konkurentsis ilmselt 10–15%, samal ajal kui tehingute maht kasvab. See on korrektsioon õiges suunas ja alanud aasta tuleb kinnisvaraturul stabiilne, ei paanikat ega eufooriat."

Kuigi aktsiaturgude hiljutine kukkumine ja Rootsi kinnisvaraturu langus tekitavad kiusatuse tonte näha, pole selleks Ayreri sõnul alust. "Ilmselt läheb ka Soome turg langusesse, usun et hinnad langevad tänavu 12–17%. Aga see ei kajastu oluliselt Eestis, sest meie kinnisvaraturg on praegu terve," märkis Ayrer. "Turg korrigeerib siin end peamiselt uusarenduste segmendis, kus tööjõu ja materjalide kallinemine on uusarenduste hinnad üle taluvuspiiri ajanud."

Jaanuaris vahetas Tallinna korteriturul omanikku 812 korterit ja 84 miljonit eurot.

ÄRIPÄEV.EE

Meie professionaalsesse ostuosakonda on oodatud tööle

ARENDUSJUHT (ÜLDEHITUS)

Sinu ülesanneteks on vastutusvaldkonda kuuluva kategooria arengu juhtimine, toodete ja hankijate valik, koostöölepete ettevalmistamine ja müügiedenduse kampaaniate koordineerimine.

Eeldame, et Sul on kõrgem haridus, varasem töökogemus ostuvaldkonnas, koostöö ja läbirääkimiste pidamise kogemus, väga hea esinemis- ja veenmisoskus.

Ootame Sind kandideerima, kui oled analüütilise mõtlemisega, valdad inglise ja vene keelt, oled valmis välisreisideks.

Saada CV koos palgasoovi ja võimaliku tööleasumise ajaga e-posti aadressile personal@bauhof.ee märgusõnaga „Kategooriagrupi juht". Soovi-avaldusi ootame hiljemalt 26. veebruar 2018. a.

bauhof
Meisterlik valik!

Manpower

THE AGE OF WINNING HAS BEGUN

storaenso

Stora Enso is a leading provider of renewable solutions in packaging, biomaterials, wooden constructions and paper on global markets. Our aim is to replace fossil-based materials by innovating and developing new products and services based on wood and other renewable materials. We employ some 25 000 people globally and our shares are listed on the Helsinki and Stockholm stock exchanges.

***Sourcing and Logistics** leads the sourcing and logistics activities for divisions and group functions in cooperation with requesters and suppliers. We strive for being a forerunner in supplier responsibility, sourcing demanded quality in competition to best cost possible, delivery performance and driving innovations supporting our renewable materials ambitions with a clear drive for continuous improvements.*

Stora Enso Sourcing and Logistics are looking for a

Sourcing Manager (Best Cost Countries)

As Sourcing Manager You will lead the BCC activities within the Sourcing organization and continuously develop approaches towards best practice to reach the business objectives. The role is key to lead the Company forward in securing qualified suppliers in BCC areas of materials, components and services. With an entrepreneurial mind-set you take a proactive approach in reviewing current as well as new supplier base, making recommendations and implementing a new global Best Cost Country supplier base.

Responsibilities:

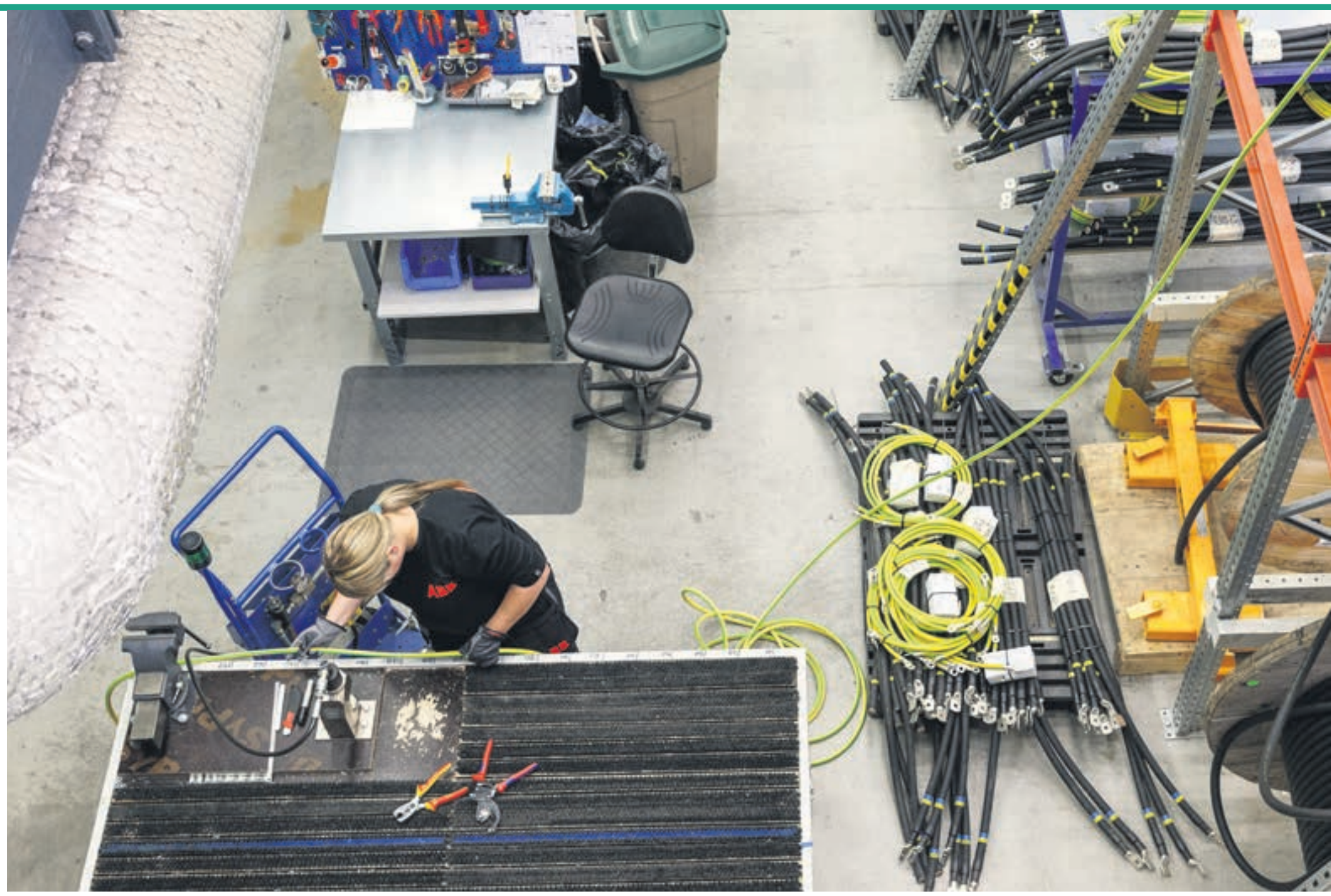
- Identify, qualify and develop suppliers within designated geographical area;
- Align closely with global sourcing category managers to secure that BCC sourcing becomes a part of respective sourcing category strategy;
- Actively drive towards using long term sustainable suppliers;
- Meet requests from business stakeholders in timely and professional manner, and suggest improvement;
- Capture cross-mills synergies.

We expect you to have:

- University degree in relevant area (engineering/technical or economics/finance);
- Solid background in sourcing and supply chain management;
- Good knowledge in written and spoken English and Estonian, Russian would be an advantage;
- Strong negotiating skills and good understanding of supplier market and key drivers;
- Leadership skills and change management skills with ability to inspire and motivate;
- Solid analytical skills with ability to define and understand the most critical issues and to set and manage structure within sourcing organisation;
- Proactive, result oriented attitude and willingness to take initiative and responsibility.

Job is located in Estonia and requires travelling.

In order to apply please send your CV in English to kandideeri@manpower.ee by no later than 25.2.2018.
For more information call us: +372 630 6565.

TÖÖJÕUD

Praktikandid kui tulevikuinvesteering

Praktikantide väärtustamine võib tööjõupõuas ettevõtetele kuhjaga tagasi teenida. Parematel aastatel on poolesajast koolinoorest tööandjaile truuks jäänud kolmveerand.

LENNART KÄÄMER
lennart.kaamer@aripaev.ee

Äripäev

Kui noortele on (üli)koolipraktika tudengipõlvest tööellu parim ülemineku viis, siis tööandja saab noori kaasates juba varakult tulevikutalente kaardistada. Tuleb vaid aru saada, et noorte oskused ei saa olla samast klassist, mis ülikoolis omandatud teoreetiline baas. Reedel tutvustasid suurettevõtete Eesti esindajad Masinatööstuse Liidu eestvedamisel TTÜs toimunud konverentsil Engineering Students ülikoolirahvale praktikavõimalusi.

Masinaid katsuda ei saa

Protsessiseadmeid valmistav Estanc AS jagab praktika kaheks: kontori- ja tehasepraktika. Kuna ettevõtte tootmine on projektipõhine ja tellimused keerukad, peab ka meeskonnal olema väga kõrge kvalifikatsioon. Sestap piirdub tehasepraktika üliõpilastele vähem kui nädalase vaatlusperioodiga.

"Eesmärk on anda huvilistele ülevaade ja süvendada huvi. Masinaid õpilased paraku kasutada ei saa. Igal aastal uudistab meie tootmispoolt umbes 55 praktikanti," rääkis personalijuht Siret Raigla.

Kontoripraktikast seevastu on lennukaid edulugusid koorunud küll. Viie aastaga praktikandist projektijuhiks tõusnud Renee Kauleri näide on üks selline.

Ettevõtted peaks kohtlema praktikante nagu oma töötajaid. Neile vastutust usaldades annab see arenguvõimaluse.

Renee Kauler, alustas praktikandina

Viie aastaga osakonna juhiks

Kauleri koolipraktika algas 2011. aasta suvel Estancis, millele järgnes poole kohaga töö samas ettevõttes. Magistrantuuri siirdudes lülitus ta ümber täistööajale.

Pidev huvi ja edukad projektid tõid kahe aasta möödudes juba lauale projektijuhi ülesanded. Sealt veel kolm aastat, ja magistritöö kaitsmisega tuli ka osakonnajuhataja positsioon.

"Estanc hoidis juba toona olulist põhimõtet, et teadmiste kõrval loeb praktikandi suhtumine ja emotsionaalne intelligentsus. Arenguks peab klappima ka kolleegide-

internetiturunduse
meistriklassid
turundustreff.ee
Turundus Facebookis / Wordpress / Sisuturundus internetis / Google Adwords / Google Analytics

PÕLLUMAJANDUS

Piima kokkuostuhind languses

Piima kokkuostuhind langes aasta algul järsult, kuid hinnalangus poodides tarbijateni jõudnud ei ole, kirjutas Eesti Päevaleht.

Piima hinna langus paneb põllumehed imestama. "Poes on hind sama, aga mina kaotan 20 000 eurot kuus," kurtis Teedla Mõis OÜ juht Sulev Kuus.

Kokkuostuhinna tuntavas languses süüdistatakse nii maailmaturu kõikumist kui ka kaubanduskettide ihnust.

Mullu detsembris oli Eesti keskmine piima kokkuostuhind 331,7 eurot tonn, kuid juba sel kuul maksab sama kogus 290 euro ringis.

Kissa-Märdi taluperemehe Väino Viidebaumi sõnul on langus kestnud viimased neli kuud. "Veebruari hind oli 289 eurot, aga kui ma vaatan poehindu, siis seal pole midagi langenud," nentis ta.

Eesti Päevaleht kirjutas, et piimatööstuste väitel on lepingud supermarketitega kuuekuulised, mistõttu ei olegi hinnalangus poodidesse veel jõudnud.

ÄRIPÄEV.EE

ABB pakub igal aastal praktiseerimise kohta 100 inimesele, pildil ettevõtte tehas Jüris.
FOTO: ANDRES HAABU

ga. Esimesel aastal tegi osakonna juhataja põhjaliku intervjuu ja tegevjuht tutvustas maja. Jututeemadest ei puudunud ka palganumbrid. Ettevõtted peaks kohtlema praktikante nagu oma töötajaid. Neile vastutust usaldades annab see arenguvõimaluse. Nii saavad noored firmale tagasi teenida," julgustas Kauler ettevõtjaid.

Halvim variant hajutatud loengukava

Ülikoolid peaksid omakorda tunniplaanide koostamisel arvestama praktikantide ajakavaga. Töötavatele tudengitele sobivad tihedad koolipäevad, mis jäävad nädala algusesse või lõppu. Hajutatud loengute kava lööb tööpäevadesse kiilud ja ei lase pühenduda.

Ühtlasi jättis Kauleri sõnul soovida kooli pakutav praktikakohtade võrgustik. Suured firmad nagu ABB või Estanc värbavad ametlikult. Kui soovitakse vähem formaalset praktikasuhet, pole ilma tutvusteta midagi peale hakata.

"Minu soovitus alustavale praktikandile on esmalt endale selgeks teha, mis valdkonnas on soov töötada ja mis ülesandeid täita. Seejärel pöörduda ise firmade poole. Kui suhtumine on paigas ja motivatsioon kõrge, siis leiad ka oma koha. Initsiatiiv vaid ilmestab viimast," jagas Kauler kogemusi.

PANE TÄHELE

Soovitusi ettevõtjale

Praktikandid väärtustavad paindlikku töögraafikut – aega peab jääma ka õpinguteks.
Pidev ja personaalne suhtlus tagab paremad töötulemused kui formaalne kord nädalas antud tagasiside.
Praktikandile sobiva koha leidmisel arvesta põhieriala kõrval hobisid ja huviringe.
Ingliskeelseid praktikakohti võiks rohkem olla.

TASUB TEADA

Kuhu praktikale?

ABB AS. Kontsern annab tööd ligi 132 000 inimesele ligikaudu 100 riigis (peakontor Zürichis) Igal aastal pakub praktikakohta 100 noorele
Estanc AS. Ettevõttes 140 töötajat, igal aastal u 55 praktikanti (peamiselt TTÜst ja EBSist)

KOMMENTAAR

Klassikalised värbamismeetodid on ajale jalgu jäänud

GERDA MARKUS
ABB Balti riikide värbamisjuht

Praeguse tööjõuturu tingimustes mitmekesistub värbamismeetodite valik järjest kiiremini.

Heade kandidaatide leidmiseks ei piisa ainult töökuulutuse postitamisest. ABB otsingumeetodid sisaldavad küll endiselt klassikaliste töökuulutuste avaldamist *online*-meedias, kuid seda toetavad sihtotsingud LinkedInis ja teistes sotsiaalmeedia kanalites, eriala foorumites, Facebooki-gruppides ja tööotsijate andmebaasides.

Kaasame ka ABB töötajaid ning oleme üles ehitanud uue töötaja soovitamise süsteemi. Lisaks osaleme karjäärimessidel ja korraldame õppekülastusi oma ettevõttesse.

Suure värbamismahu tõttu oleme loobunud koostööpartneritest ja teeme värbamise otsast lõpuni ise. See annab võimaluse õppida paremini tundma oma huvigruppe ja kandidaate. Samuti annab kiire ja otsese tagasiside tööjõuturul toimuvate muutuste kohta ning vajadusel võimaluse paindlikult värbamisstrateegiat muuta.

„Värbamine annab kiire ja otsese tagasiside tööjõuturul toimuvate muutuste kohta ning võimaluse paindlikult värbamisstrateegiat muuta.

TOITLUSTUS

Wolt sai Riias sisse hea hoo

Soomlaste toiduvedamisplatvormi Wolt Balti riikide üksuse juht Liis Ristal ütles Läti meediale, et on algusega Riias igati rahul, kirjutas Dienas Bizness.

"Alustasime Riias kolm kuud tagasi, novembri alguses. Riia võttis meid vastu avalisüli ja ületas kõik meie ootused," rääkis Ristal väljaandele. Tema sõnul on vaid kolme kuuga platvormiga liitunud üle 70 restorani ja see arv kasvab kiiresti.

Riia on dünaamiline ja kaasaegne linn, mis pidevalt areneb, lisaks veel Balti riikide suurim linn, põhjendas Ristal Wolti Riiga jõudmist. Ka pole neil Riias otseseid konkurente, lisas ta.

Wolt on platvorm, mille kaudu saavad inimesed tellida koju restoranitoitu – äpi abiga jõuab tellimus restorani, kust jalgrattakuller selle kohale toimetab.

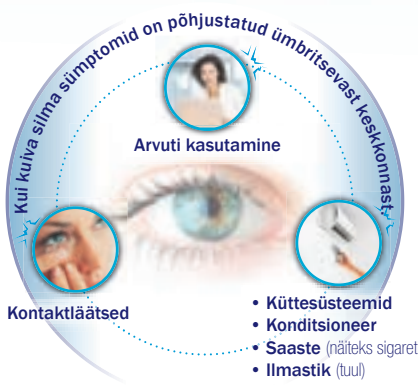
Wolti üks asutajaid ja tegevjuht on Miki Kuusi, kes on idufirmade suurürituse Slush endine tegevjuht. Wolti rahastajate hulka kuuluvad Skype'i asutaja Niklas Zennström, Nokia eesistuja Risto Siilasmaa ja Supercelli juht Ilkka Paananen.

ÄRIPÄEV.EE

MASSAAŽITOOLID
KOJU JA KONTORISSE
Lauri Rannama SOOVITAB
Suur valik kaasaegseid massaažitoole
Rent alates 69+km/kuus
Sooduskood #äripäev2018

Borealis Healthcare
info@massaazitoolid.ee
www.massaazitoolid.ee
massaazitoolid

Artelac® Splash
Kiire ja looduslik niisutus
kuivadele, väsinud ja ärritunud silmadele.

Uuenduslik pumbamehhanism väljutab õige koguse toodet!
Säilitusainevaba
Säilib peale esmast avamist 6 kuud
Artelac Splash annab Teie silmadele tagasi sära ning värskuse. Tootes sisalduv looduslik niisutaja hüaluroonhape rahustab ja värskendab teie silmi, leevendades väsinud, pinges ning isegi vesiste silmade sümptomeid.

OLETE KONTAKTLÄÄTSEDE KANDJA?
Artelac Splash sobib nii pehmete kui ka jäikade kontaktläätsede niisutamiseks kandmise ajal ning parandab kogu päeva jooksul kontaktläätsede kandmismugavust.
Saadaval hästivarustatud apteekides
ART.EE.1710.27
Artelac Splash Vabasta oma silmad
BAUSCH+LOMB

Äripäev

Äripäev on Eesti juhtiv ettevõtetele suunatud info pakkuja. Anname välja ajalehti, loome meediat internetis, kirjastame ajakirju ja raamatuid, korraldame konverentse, seminare ja vebinare, koolitame ning teeme palju muud, mis on kasulik kümnetele tuhandetele Eesti ettevõtjatele ja juhtidele. Äripäev on osa Skandinaavia suurimast meediakorporatsioonist Bonnier Grupp, mis tegutseb enam kui kümnes riigis.

Otsime oma meeskonda

KONVERENTSI-KESKUSE JUHTI

kelle töö on Äripäeva konverentsikeskuse tegevuse arendamine ja meeskonna igapäevane juhtimine.
Äripäeva Konverentsikeskus korraldab aastas üle 150 seminari ja konverentsi ligi 12 000 osalejale. Korraldus- ja müügitöös lööb lisaks konverentsikeskuse kümnele töötajale kaasa sadakond teiste Äripäeva osakondade töötajat ja koostööpartnerit.

Oled see, keda ootame, kui:
- oled kõrgharidusega
- omad meeskonnajuhtimise kogemust
- oled iseseisev, initsiatiivikas, tugev planeerija, loominguline, järjekindel ning hea suhtleja.
- oled võimeline suhtlema eesti ja inglise keeles
- kasuks tuleb vene keele oskus ning teadmised tänapäevasest konverentsiärist.

Kandideerimiseks saada palun oma CV ja motivatsioonikiri hiljemalt **15. veebruariks 2018** aadressil mari.kolli@aripaev.ee. Infot saad küsida Äripäeva arendusdirektor Mari Kõllilt telefonil 508 9810.

5 PÕHJUST, MIKS KANDIDEERIDA:

- põnev ja väärtustloov töö
- eneseteostusvõimalus Tallinna moodsaimas kontoris
- sõbralik ja loov kollektiiv
- konkurentsi-võimeline palk
- palju konverentse ja koolitusi, mis annavad hea arenemisvõimaluse
- head sportimis-võimalused

Teemad:
< infoturbe tagamine organisatsioonis ja juhi vastutus,
< küberkuritegevuse taust ja seadusandlus,
< kuidas halvad asjad juhtuvad
< turvaintsidentide äratundmine ja rollid lahendamisel
< võimalikud tagajärjed
< infoturbe tulevik

< **Sihtgrupp:** organisatsioonide juhid, IT-juhid, siseaudit, riskijuhid

< **Osalemistasu 345 €** (km-ga 414).

< Päevakava, lisainfo ja registreerimine:
www.ituudised.ee/infoturbest või **pood.aripaev.ee**
Lisainfo: Aali Lilleorg aali@ituudised.ee, tel 505 3172 >

security SOFTWARE | Äripäev | Äripäev ITuudised.ee

EHITUSE TEHNOLOOGIA-KONVERENTS

E-ehitusega edukaks

28.02.2018 Õpiku Maja

9.00 HOMMIKUKOHV JA VÄRSKE ÄRIPÄEV
9.50 **MODERAATORI AVASÕNAD**
VIRGO SULAKATKO Novarc Groupi juhatuse liige ja ekspordidirektor
10.00 **DIGIEHITUS EDENEB. ARENGUD EESTI DIGITAALEHITUSE KLASTRIS**
INDREK MOORATS
Kapiteli ja Digitaalehituse klastri juhatuse liige
10.30 **E-EHITUSE VÕIMALIKKUSEST TÄNASES EESTIS PRAKTIKU PILGU LÄBI**
KRISTJAN TÜVI Merko Ehitus Eesti BIM mudelprojekteerimise insener
11.00 **KOGEMUSLUGU. BIM EHITUSPLATSIL**
MARGUS RIIMANN Rand&Tuulberg BIM-koordinaator/ projektiinsener
11.30 **KOGEMUSLUGU. TIETO KEILALAHTI CAMPUSE PROJEKTEERIMINE JA NUTIHALDUS**
REETTA RUUSUNEN Tieto nutihoonete valdkonnajuht
12.00 LÕUNA
13.00 **ARUTLUSRING. EESTI E-EHITUSE ÜHTSE KLASSIFIKATSIOONISÜSTEEMI LOOMINE**
PILLE HAMBURG Tallinna Tehnikakõrgkooli lektor
RISTO VAHENURM majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi digitaalehituse valdkonnajuht
TORMI MÜÜR Nordeconi tehniline direktor
13.45 **BIM-PROJEKTEERIMISE JUURUTAMINE TALLINNA LINNA TELLITUD OBJEKTIDEL**
URMAS AASKIVI Infragate Eesti juhatuse liige
14.15 **BIM EHITAJA VAATENURGAST**
MIINA KARAFIN Nordeconi BIM projektijuht
14.45 KOHVIPAUS
15.15 **INTELSYS.build - BIM JA ÄRIPROTSESSID ÜHES TERVIKUS**
JAAN SAAR INTELSYS ehitusvaldkonna arendus- ja turundusjuht
15.45 **KIRA-digi – DIGIEHITUSE VÕIMENDAMINE KIIRETE EKSPERIMENTIDE ABIL**
TEEMU LEHTINEN KIRA-digi projekti tegevjuht
16.15 TEEMA KINNITAMISEL
16.45 KONVERENTSI LÕPP

Lisainfo programmi kohta:
programmijuht Lisandra Treimann
lisandra.treimann@aripaev.ee
tel 5695 6161

259 € +km/osaleja
Kuni 18. veebruarini k.a
Tavahind 289 € +km/osaleja
2 või enama osalejat ühe registreerimise kohta
219 € + km/osaleja

Äripäev Ehitusuudised.ee

GASELL

Eesti idufirma Funderbeam laieneb parimasse kohta: Aasiasse

Eesti idufirma Funderbeam käib Singapuris kontoriruume vaatamas – ettevõtte juht Kaidi Ruusalepp ütleb, et kui laieneda, siis Aasia on selleks kõige parem koht.

JEKATERINA MOLOTKOVA
jekaterina.molotkova@aripaev.ee
Äripäev

2016. aasta kevadel avas Funderbeam esimese idufirmade börsi, mis viib investorid ja idufirmad omavahel kokku. Nüüd, kaks aastat hiljem, muugib Funderbeam lahti Aasia-Okeaania turgu ja mõtleb Põhja-Ameerika vallutamisest.

Funderbeami plaanidest rääkis Kaidi Ruusalepp, kes esineb Äripäeva korraldataval Gaselli kongressil.

Teiega oli raske intervjuu aega kokku leppida – küll olete Singapuris, küll Tokyos. Mis toimub? Funderbeam avab Aasia-Okeaania turgu ja mõlemad nimetatud kohad on meile väga olulised turud. Soovime endale Singapuris litsentsi saada, et äri rahvusvaheliselt kasvatada. Seal on asjad juba tõesti nii kaugel, et käisin kontoriruume vaatamas.

Saan aru, et see on seotud kevadise uudisega, et Jaapani ärimees Taizo Son investeeris Funderbeami 2 miljonit eurot. Meil on väga tuntud Aasia investor, tema seisab ettevõtte ja kaubamärgina meie taga. Aga üldse kui Euroopa ettevõte kasvab ja tahab minna uutele rahvusvahelistele turgudele, siis on valik, kas minna Põhja-Ameerikasse või minna Aasiasse. Kui vaadata, kuidas areneb praegu majandus ja see valdkond, kus meie tegutseme, otsustasime minna Aasiasse enne kui Põhja-Ameerikasse. See, et meil tuli taha Aasia investor, ainult julgustas meid seda otsust tegema. Aasia turg kasvab ja tuleb minna sinna, kus on meie teenuse järele vajadus.

Sealne kultuur ja töökeskkond erinevad väga palju siinsest. Kui palju sa oled seda tunnetanud selle aja jooksul? Inimesed on üle maailma selles mõttes sarnased, et kui sa lähed sinna ausate kavatsustega, sa lähed tegema äri niimoodi, et austad kohalikku kultuuri, austad oma äripartnereid ja austad inimest äripartneri taga, siis on võimalik igasugustest kultuurilistest erisustest päris kenasti välja tulla.

Estonia klaverivabriku omanik Indrek Laul rääkis, et hästi paljud Aasia suurettevõtted ostavad Euroopa pillitootjad üle. Kas sa näed ka seda trendi? Jah, kindlasti näeme, palju ostetakse üle. Sellisel väikesel *start-up*-ettevõttel on ju väga mitu strateegiat, kuidas, see kõlab halvasti, aga, kuidas oma elu lõpetada. Et kas lähed börsile ja investoritel tekib väljumise võimalus, ühined kellegagi, sind võetakse üle. Aasia ettevõtted on väga jõulised ja võtavad üle ettevõtteid üle maailma, et globaalselt kasvada.

Siinkohal ei peagi väga kaugele vaatama, alles eelmise aasta lõpus tuli uudis, et Jevgeni Kabanov, ZeroTurnaroundi omanik ja asutaja, müüs ettevõtte maha. Kas see on ikka õige, et oled nii palju oma aega ja jõudu investeerinud, investorite raha kaasanud ja siis hiljem müüd selle korraga maha? See on iga ettevõtja enda otsustada. See teekond ei ole lihtne, see on väga raske. Olen siin väga prominentselt käinud kahe nädala jooksul Singapuris ja Tokyos, aga sellel kõigel on oma hind. Kui sa paned oma ööd ja päevad ühe ettevõtte kasvu seitse aastat, kümme aastat, siis ühel hetkel saavadki patareid tühjaks. Kui ma vaatan ootusi, mis on ettevõtjatele praegu ja mis oli 30 aastat tagasi, siis kiirus, millega praegu liikuma peab, on meeletu-meeletu. Sa konkureerid maailma tippettevõtetega.

Ega väga paljud ettevõtjad ettevõttest jäägitult ei välju. Küsimus on pigem selles, kui aktiivselt asutaja ettevõttega seotuks jääb. Hästi tihti nad jäävad siis nõukogusse.

Kas idufirma müümine erineb väga palju klassikalise ettevõtte müümisest? Juriidiliselt mitte väga, aga muutunud on see, et ettevõtte väärtus ei sõltu ainult finantstulemustest. Loevad ka väärtused, mida ettevõte on loonud, näiteks kas ta on mingit valdkonda väga oluliselt muutnud või kui on väga suur kasutajaskond, mis võib-olla ei too hetkel väga palju raha sisse.

Sa just rääkisid, kuidas aeg on raha. Kas millalgi toimub ka Funderbeami *exit*? Me oleme tegelikult arutanud hoopis seda, et kui me ise ehitame investeerimis- ja kauplemiskeskkonda, siis võib-olla ongi meie *exit* selles, et me olemegi omaenda kauplemiskeskkonnas kaubeldavad.

Kui kaugelt olete eesmärgist, kus Funderbeam saab ennast ise üleval pidada? Kus ei ole enam vaja investorite raha? Võib-olla selle aasta lõpus, võib-olla järgmisel aastal, aga kuna me tahame laieneda ja joosta konkurentidega võidu, siis meie investeerimisvajadus on veel mõned aastad suurem, kui me ise suudame oma äriga seda toetada.

Millisel hetkel *start-up* ei ole enam *start-up*? Öeldakse, et *start-up* on see, kes otsib endale eskaleeritud ärimudelit, aga minu meelest on ta *start-up* nii kaua, kuni ettevõtte juht ütleb, et tema ettevõte on *start-up,* ja ta juhib seda sellisel kombel. Võib ka 20 aasta vanune ettevõte olla *start-up*.

Olete rääkinud, et olete Eestis üks vähestest ettevõtetest, mis on ehitatud plokiahelale. Üle-eelmisel aastal rääkisite, et ootate Eestis plokiahela valdkonnas arengut. Kas tegelikkus ja ootused on kokku läinud? Jah ja ei. Jah on see, et kõik tehnoloogia arendajad teavad täpselt, mis on selle tehnoloogia probleem. Et see ei võimalda läbi lasta selliseid mahtusid nii kiiresti, nagu meie tahaksime sealt tulevikus läbi lasta.

Eelmisel aastal ei tulnud plokiahel 3.0 tehnoloogiat. Oleme väga teadlikud sellest, mida see tehnoloogia võimaldab, mis on selle tehnoloogia puudused. Me hoiame sellel turul silma peal ja õnneks oleme oma platvormi üles ehitanud niimoodi, et meil on võimalik alustehnoloogia vahetada, kui tuleb midagi paremat.

▲ **Kaidi Ruusalepa juhitav Funderbeam tahab konkurentidega võidu joosta, seega on ettevõtte investeerimisvajadus on veel mõned aastad suurem, kui ta ise suudab oma äriga toetada.**
FOTO: ANDRAS KRALLA

TASUB TEADA

Kaidi Ruusalepp esineb Äripäeva korraldataval Gaselli kongressil. See on inspiratsioonikonverents, kus oma valdkonna tunnustatud tegijad räägivad ausalt oma õppetundidest teel tippu.
Gaselli kongress toimub 21. veebruaril Kultuurikatlas. Üles astuvad Indrek Laul, Joel Ostrat, Olav Ehala, Anastassia Kovalenko, Reet Aus, Norris Koppel ja Triin Peips.
Gasellilliikumise raames tutvustab Äripäev edukaid Eesti inimesi, kelle võimekusest ja tööst sõltub Eesti majandus. Gasellilliikumist toetavad LHV ja Markit.

Naine peab tahtma ettevõtja olla

Kuidas naine ettevõtjana läbi lööb? Kõigepealt peab naine tahtma ettevõtja olla, ütleb Kaidi Ruusalepp.

"Minu meelest meie probleem on see, et meil naised liiga kaua mõtlevad. Mõtlevad, mõtlevad, mõtlevad ja siis otsustavad, et ma veel ei hakka ettevõtjaks. Peab olema julgem ja minema oma unistuse järele. Ei ole midagi kaotada," rääkis Ruusalepp.

Tema sõnul on kogemus, mida ettevõtjateekonnast saab, väga võimas. "Kui ajad omaenda asja ja oma unistuste teed, siis ei ole vahet, kes sa oled, vaid see, kuhu tahad jõuda, kellega suhtled ja kes kuulub sinu meeskonda. Muidugi on vanast ajast jäänud käitumismustreid, et kui sa lähed vastuvõtule, siis sinuga räägitakse ärist, ja kui sa oled naine, küsitakse, kuidas lastel läheb ja kus siis lapsed on, kui sa äri ajad. Võib-olla see on see suhtumine, mida peaks muutma, kuid tegelikult pole vahet, kes sa oled, äri saad sa hästi ajada."

AVA EXPRESS
KOLIMISTEENUSED
Tel 613 9737, 503 6450 | ava@ava.ee | www.ava.ee

toimetaja Erki Varma
tel 667 0169
erki.varma@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Finantsauditi tulevik on käes

Uudne tarkvara võimaldab audiitoritel ka suurtes andmemahtudes kirurgilise täpsusega navigeerida.

Audit on paljude ettevõtjate jaoks vaid seadusest tulenev kohustus ja ettevõtte juhtorganid isiklikult suurt lisandväärtust ei tunneta, ent äsja kasutusse jõudnud tööriistad lubavad leida murtud tiivaga linnu üles ükskõik kui suurest (andmete) parvest.

Auditivaldkond on teinud viimase paarikümne aastaga küll väga suure arengu, kuid siiski on elektrooniliste lahenduste puhul jäädud üsna konservatiivseks ja Exceli tabelite keskseks. See on paljuski käsitöö, kõik tuleb oma silmaga üle vaadata, automaatset analüüsi pigem ei toimu. Samal ajal kasvab auditeeritavates firmades kõikvõimalike andmete maht. Ühe auditi aluseks võib tänapäeval olla juba sadu megabaite arvandmeid ning suurema ettevõtte auditeerimine võib võtta rohkem kui 1000 tundi.

Suurte andmemahtude uurimiseks on juba loodud vahendid, kuhu saab sisestada märksa rohkem kriteeriume kui Exceli graafikusse. Seejärel eristuvad varasemast märksa selgemini kõikvõimalikud riskikohad nii ettevõtja kui ka audiitori jaoks.

Näiteks pankadel on suured laenuportfellid, mida hinnatakse erinevate krediidireitingutega. Laenude analüüsimiseks on hulk lähteandmeid alates maksevõime kordajatest ning lõpetades intressimäärade ja tagatise kordajatega. Pärast kõigi laenude andmete arvutisse sisestamist selgub, et millegipärast andis pank 15 laenu tagatiseta ja seejuures küsimusi tekitavalt madala intressiga.

Anomaaliad paistavad silma

Et vältida suuri probleeme, võiks alustada väikestest anomaaliatest. Kui sama oleks tehtud enne 2008. aasta majanduskriisi, saanuks pangad ehk ohtlikke tendentse paremini ette näha. Uue tarkvara abil võib pankur nüüd näha kõiki välja antud laene väikeste täppidena suures parves. Ta võib klikkida ka igale täpile eraldi ning näha iga konkreetse laenu andmeid – laenu saaja, intress, tagatis ja muu tarviline. Parve "head täpid" on lihtsalt leitavana graafiku ühes, "pahad" aga teises servas. Korraga on ettevõtja käes materjal, mis annab visuaalse üldpildi kogu parvest ning lubab teisalt uurida parve üksikuid osi lausa kirurgilise täpsusega.

Niisiis jätavad auditid senise ülevaatliku pildi alles, ent annavad lihtsa võimaluse suunduda alati detailide juurde ning, nagu me väga hästi teame, peitub kurat sageli just detailides.

STAN NAHKOR
EY partner ja auditiosakonna juht

Ühe auditi aluseks võib tänapäeval olla juba sadu megabaite erinevaid arvandmeid.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Kes maksab teise pensionisambasse?

Teine penionisammas on nagu vaene vanemateta laps, sinna makstavat raha kujutatakse vastavalt vajadusele pensionäridele, riigile, tööandjale või töötajale kuuluvana.

Iga müügimees teab, et müüakse lugu, mitte toodet või teenust. Poliitikud on narratiivide müügimehed. Mõni lugu võib muuta maailma meie ümber, teine täidab ajuti ajaleheveerge, rännates seejärel makulatuuri.

Et lugu muudaks maailma, peab poliitilisel ideede turul kriitiline hulk valijaid selle loo ära ostma. Ironiseerides Lenini ühe kurikuulsa ütluse üle – retoorika on kõikvõimas, kui see näib õige.

Kelle raha on pensioniraha?

Üks lihtne küsimus: kelle raha on need 6 eurot, mis töötasu iga 100 euro kohta teise samba pensionikontole liiguvad? Pole kahtlust, et vähemalt 2 eurot on töötaja omad, kuid kelle raha on need ülejäänud 4 eurot? Reaalsust annab konstrueerida vähemalt neljal erineval moel.

Narratiiv, et sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa on praeguste pensionäride raha, ulatub 15 aasta tagusesse aega. Kuni 2002. aastani kehtinud sotsiaalmaksuseaduses oli sotsiaalmaks riiklikuks pensioni- ja ravikindlustuseks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud rahaline kohustis.

2002. aastal jäeti sõnastusest välja üks sõna – "riiklikuks". See lubas edaspidi osa sotsiaalmaksust kanda töötajate inimeste teise samba pensionikontodele, kuid võimaldas konstrueerida ka narratiivi, et praegustelt pensionäridelt võeti osa raha ära.

Sama vana kui teine sammas on ka teine narratiiv, mis jutustab, et sinna kantakse riigi raha. Juba esmase reklaamikampaania ajal kasutati teise samba müügiargumendina loosungit – sina maksad 2%, riik lisab 4%. Vahepeal varjusurmas olnud retoorika on nüüd aga teise samba vastu pööranud IRLi esimees Helir-Valdor Seeder, kes väidab: "Riigi maksed teise pensionisambasse tuleb lõpetada" (Postimees, 06.12.2017).

LAURI LEPPIK
Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse vanemteadur

Poliitikud jutustavad lugusid, valijatel on voli otsustada, milliseid neist uskuda ja kellele valimistel oma hääl anda.

Riik on raamatupidaja

Sellise loo jutustajad saavad apelleerida kolmele tõsiasjale – sotsiaalmaks on riiklik maks, see laekub maksu- ja tolliameti kontole ning summa kajastub riigieelarves. Kui see on riigi raha, siis paistab poliitikutele, et see on nende käeulatuses – riigikogu ülesanne ongi ju riigi raha ümber jagada.

Seadus ütleb siiski rangelt ette, kuidas peab maksuamet sotsiaalmaksu kogumispensioni osaga käituma – "pensioniregistri pidaja pangakontole kantava sotsiaalmaksu osa määr 4%." Riik on siin raamatupidaja rollis, kes peab õige inimese kohta õige summa etteantud kontole üle kandma.

Harvem kohtab narratiivi, et teise samba sissemakseid teevad tööandjad. Selliselt räägitud loo katkeid võib leida näiteks Euroopa tööalase liikumise portaali EURES kodulehelt. Lugu kõlab nii – kogumispensioniga liitunud isikul arvestab tööandja igakuiselt kogumispensioni makse 2% brutopalgast, mis läheb isiku isiklikule pensionikontole ja millele lisatakse "4% tööandja poolt makstud sotsiaalmaksust".

Tõepoolest, sotsiaalmaks ja kõik selle komponendid, sh teise sambasse kantav 4 protsendipunkti, on osa tööandja palgakulust. Rahvamajanduse arvepidamises on need brutopalgafondi osa, üks komponent tööjõukulust.

Lõpuks, teise samba sissemakseid võib vaadata töötaja rahana ja mitte ainult pärast pensionikontole jõudmist, vaid ka enne seda. Teise samba registripidaja AS Pensionikeskus kirjeldab olukorda nii: "töötav inimene kogub enda pensioni ise, makstes oma brutopalgast 2% pensionifondi," millele lisatakse töötaja "palgalt arvestatava 33% sotsiaalmaksu arvelt 4%".

Aluseks on siin arusaam, et töötasu maksmise alus on töötaja tööga loodud väärtus ning kogumispensioni maksed on oma olemuselt vanaduseaks edasilükatud tarbimine. Võib teha mõtteeksperimendi – mis oleks teisiti, kui teise samba kävitamisel oleks 16+4+2 makseskeemi asemel valitud 16+6 skeem, nii et esimese pensionisamba 16% maksaks tööandja ja teise samba 6% töötaja? Poleks kahtlust, et raha oma pensionikontole maksab iga inimene ise. Tööandja ning maksu- ja tolliamet teevad üksnes ülekandeid.

Valija otsustab

Praegust olukorda võib käsitleda nii, et 2% suuruse kogumispensioni makse tasumine annab töötajale õiguse kontrollida 4 protsendipunkti suurust osa tema palgalt arvestatud sotsiaalmaksust, õiguse suunata see raha oma isiklikule pensionikontole, enda valitud pensionifondi, tarbimiseks pensionieas.

Niisiis, poliitikud jutustavad lugusid, valijatel on voli otsustada, milliseid neist uskuda. Kui valijatest enamus otsustab, et töötajatel ei peaks enam olema õigust kontrollida seda 4% suurust osa oma palgalt arvestatud sotsiaalmaksust, siis ilmselt nii juhtubki. Kui aga enamus valijaid sellist lugu jutustavatele poliitikutele mandaati ei anna, siis nii ei juhtu.

KOMMENTAAR

Uus seadus lubab teha miljonitrahvi

Riigikokku jõudnud seadus-eelnõu tõstab teatud rikkumiste korral maksimaalset trahvimäära enam kui 10 000 korda ning lubab ka eraisikule teha miljonitrahvi.

2018. aasta maikuus kohalduma hakkava isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) valguses on palju räägitud rikkumiste eest ettevõtteid ähvardavatest kümnetesse miljonitesse ulatuvatest trahvidest. Märkamata on jäänud, et hüppeline trahvimäärade kasv ei puuduta üksnes andmekaitseõigust. Hiigeltrahvide kohaldamiseks vajalikud muudatused Eesti karistusõiguses on juba ette valmistatud ning eelnõu esitati 8. veebruaril riigikogule.

Eelnõu kohaselt saaks väärteokaristusena kohaldada kuni mitmekümne miljoni euro suurust ning teatud juhtudel isegi suuremat rahatrahvi näiteks krediidiasutustele, väärtpaberituru osalistele, samuti

SANDRA-KRISTIN NOOT
Ellex Raidla advokaat

Muudatuse tulemusena kerkivad rahatrahvi ülemmäärad enam kui 10 000 korda.

ettevõtetele, kes peavad järgima rahapesu- ja andmekaitsenõudeid, ning teatud koosseisude puhul isegi mis tahes isikutele.

Kui kõrvutada uusi numbreid praegu kehtivate väärteokaristustega, on tegu ulatusliku muudatusega. Praegu võimaldab kehtiv karistusseadustik füüsilist isikut karistada kuni 1200eurose ning juriidilist isikut kuni 400 000eurose trahviga. Kavandatava muudatuse tulemusena kerkivad rahatrahvi ülemmäärad teatud valdkonna väärtegudes seega enam kui 10 000 korda.

Murekohana saab välja tuua, et võimaliku hiigeltrahvi suurus muutub raskesti prognoositavaks. Riigikohtu praktika on, et karistuse mõistmisel tuleb lähtepunktiks võtta normi sanktsiooni keskmine määr, millele järgneb toimepanija süü suurusele vastava karistuse määra leidmine. See tähendaks seda, et maksimaalses määras hiigeltrahv – 20 miljonit eurot – jagatakse pooleks ning hinnatakse, kas isiku süü suurus toetab karistuse määramist alla 10 miljoni euro või pigem üle 10 miljoni euro. Väikeettevõtja jaoks võiks selline karistus olla ebaproportsionaalselt raske isegi keskmisest suurema süü korral.

Hiigeltrahvide eelnõuga plaanitakse teha muudatus karistusseadustiku üldosasse, mis võimaldaks tulevikus sätestada kõrgema ülemmääraga rahatrahve. Kõrgema ülemmääraga trahve lubatakse ette näha üksnes põhjendatud juhul ning eelkõige siis, kui see on vajalik siduva rahvusvahelise kohustuse täitmiseks.

Nimekiri pikeneb

Kohe plaanitakse hiigeltrahvide eelnõuga tõsta karistusseadustikus siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni väärtegude rahatrahvide ülemmäärasid. Füüsiline isik ei riski sellisel juhul enam 1200eurose, vaid 5 miljoni euro suuruse rahatrahviga. Juriidilise isiku 400 000eurosest ülemmäärast saab 15 miljonit eurot või 15% ettevõtte käibest.

Europa Liidu direktiivide ja määruste loetelu tegudest, mille korral peab olema võimalik trahvi kohaldada, on üpris pikk. Võib prognoosida, et suurte trahvidega võivad tulevikus olla karistatavad ka mitu muud väärteokoosseisu.

JUHTKIRI

Parimad töötajad tuleb endal kasvatada

Tööandjad kasutavad liiga vähe võimalust kasvatada endale järelkasvu praktikakohtade loomisega.

Konkurents heade töötajate värbamiseks muutub Eestis üha teravamaks ning üks võimalus noor spetsialist ettevõttega siduda on talle juba õpingute ajal praktikakoha pakkumine. Eesti ettevõtjad on aga koolide ja ülikoolidega koostöö tegemisel seni üsna leiged.

Äripäev leiab, et tihedam koostöö õppeasutuste ja ettevõtete vahel tuleks kasuks mõlemale poolele, eelkõige aga aitaks see ette valmistada tööturul edukalt hakkama saavaid spetsialiste ning efektiivsemalt rakendada järjest kahanevat tööealist elanikkonda.

Vähem töötajaid

Eesti ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides oli statistikaameti viimastel andmetel mullu kolmandas kvartalis ligi 12 700 vaba ametikohta, mis on viimaste aastate suurim näitaja. Lähikümnendil väheneb tööealiste inimeste arv Eesti tööturul veelgi. Demograafiliste piirangute tõttu ei saa Eesti edasine majanduskasv tugineda tööhõive kasvule. Järgmise kaheksa aasta jooksul jääb tööealisi ehk 20–64aastaseid inimesi vähemaks 43 000 võrra. Seega on tööandjad heade töötajate leidmisel järjest tihedamas konkurentsis.

Üks võimalus endale häid töötajaid leida on neid koostöös üli- või kutsekooliga ise kasvatada.

Mitu ettevõtet on sellest juba ka aru saanud ning pakuvad sobivate erialade õppuritele praktikakohti ning võimalust siduda õppe- ja teadustöö ettevõtte jaoks oluliste teemadega.

Mullu tööandjate keskliidu poolt parimaks praktikakohaks valitud Põhja-Eesti Regionaalhaigla kogemus näitab, et edu toob süsteemne lähenemine töötajate järelkasvu koolitamisse. Haigla panustab koostöös kooliga aktiivselt praktika juhendajate koolitamisse ning kõik tegevused on läbi mõeldud esimesest päevast kuni praktika tagasisidestamiseni välja.

Praeguste õppurite hinnangul võiks aga mitmel erialal praktikakohtade valik olla senisest laiem. Pahatihti pääseb praktikale üksnes tutvuste kaudu või vormistatakse õppekavas kohustuslikult ette nähtud erialapraktika fiktiivselt ära, et diplom kätte saada.

Eriti terav on vajadus ingliskeelsete praktikohtade järele. Välismaalt tulnud kraadiõppureid oli Eestis eelmisel õppeaastal pea 4000. Seni on nähtud välistudengites eelkõige kasu meie ülikoolidele, nende tööturule toomiseks on tehtud õige vähe. Eestis ei ole palju ettevõtteid, mis on oma asjaajamises läbivalt ingliskeelsed ja rahvusvahelised ning kuhu ingliskeelne töötaja kohe valutult sisse saab elada. Teisalt plaanib riik järgneva kolme aasta jooksul kulutada välisspetsialistide Eestisse meelitamiseks 10 miljonit eurot. Välistööjõud on uus reaalsus, millega meil tuleb varem või hiljem kohaneda ja miks mitte alustada harjutamist ingliskeelsete praktikakohtade loomisega.

Rohkem paindlikkust

Vähenev ja vananev tööealine elanikkond ning järjest paremat ettevalmistust nõudvad töökohad sunnivad nii haridusasutusi kui ka tööandjaid oma tööprotsesse ümber vaatama ja pakkuma suuremat paindlikkust. Töö ja õppimine käivad järjest rohkem käsikäes ning elukestev õpe ei ole vaid sõnakõlks. Nagu alati – võidumehed on need, kes teistest kiiremini muutunud oludega kohaneda suudavad.

LOE ÄRIPÄEVAST

"Praktikandid kui tulevikuinvesteering" tänases lehes lk 8–9

VASTUKAJA

Maksuameti plaan toob vana kassaaparaadi tagasi

Plaan maksudest kõrvalehiilimise vastu võitlemiseks ühendada toitlustusasutuste kassasüsteemid maksuametiga ei tööta ning võib kaasa tuua hoopis vanade kassaaparaatide uuestisünni.

KAIDO JELLE
Ektaco AS juhatuse liige

Ettevõtjatele ei tohiks planeeritav muudatus tähendada ainult kulu ja lisategevust.

Seni avaldatud info baasil tundub puuduvat sügavam analüüs, mida kindlasti tuleks teha arvestades osalisi puudutavaid plusse, miinuseid ja majandusliku tausta. Ettevõtjatele ei tohiks planeeritav muudatus tähendada ainult kulu ja lisategevust.

Meie aastatepikkune kogemus näitab, et kassasüsteemi kasutajate eesmärk pole maksudest kõrvale hiilida. Kassasüsteem muretsetakse, et pakkuda kiiremat ja mugavamat teenindust, omada reaalajas äris toimuvast ülevaadet ja kontrollida töötajaid.

Seetõttu on loomulik, et kõik tehingud registreeritakse ja maksuametile esitavad andmed pärinevad samuti kassasüsteemist.

Maksudest kõrvalehiilimiseks on kassasüsteemist oluliselt mugavam tööriist kassaaparaat. See seade töötab ilma internetita ja enamasti tehinguid pikemaajaliselt ei salvesta. Maksuameti plaan toob kaasa kassaaparaatide laiema leviku, mis pärsib selle sektori tehnoloogia arengut. Kassaaparaatide levikuga liigume tagasi 90ndatesse.

Kassaaparaatidega ei saa restoranipidajad piisavalt infot äris toimuvast, langeb teeninduse kiirus. Ajal, kus kaardimaksete osakaal on sageli 2/3 või enamgi kogukäibest, on uue *online*-liidese nõue ja sellega kaasnev lisakulu ilmselge liialdus.

KUULA ÄRIPÄEVA

Miks Olari Taal poliitikat väldib?

Kui praeguses valitsuses üldse mingit majandusalast kompetentsi leidub, siis tuleb seda otsida Keskerakonnast, räägib ettevõtja ja endine poliitik Olari Taal Äripäeva raadio persoonisaates. Saadet juhib Äripäeva arvamustoimetuse juht Vilja Kiisler.

▶ Kuula Äripäeva raadiot sagedusel 92,4 MHz või veebiaadressil raadio.aripaev.ee.

28

protsenti töötajatest ei kavatse praeguse tööandja juures töötada kauem kui aasta, selgub Palgainfo Agentuuri ja CVKeskus.ee uuringust. 80% on avatud pakkumistele.

TÕLGE, LK.7

Stora Enso otsib oma meeskonda HANKEJUHTI.

Värbamisprotsessi viib läbi Manpower.
Kandideerimiseks saada
oma ingliskeelne CV aadressile
kandideeri@manpower.ee
hiljemalt 25.02.2018.

▶ **Ameerika Ühendriikides on GNC eelkõige tuntud kui toidulisandite müüja, kellel on üle riigi ligikaudu 4600 kauplust.**
FOTO: GNC

TERVISHOID

Turgutava süsti ootuses vitamiinimüüja

USA vitamiinimüüjal GNC on huvitav aeg – selgub, kas ettevõte näitab veel kasvumärke või on määratud hoopis hääbumisele ja hukule.

RAIT KONDOR
kaasautor

GNC on vitamiinide ja toidulisandite tootja ja edasimüüja. USAs on GNC eelkõige tuntud kui toidulisandite müüja, kellel on üle riigi ligikaudu 4600 kauplust ning müügikäive 2,5 miljardi dollari juures.

Viimase paari aasta jooksul on GNC näinud käibe ja kasumi vähenemist ning alates eelmise aasta algusest on ettevõte tegelenud uue strateegia rakendamisega. Kui müügikäibe numbrid on juba tõusuteel, siis investoreid teeb jätkuvalt murelikuks firma suur võlakoorem.

Kas me näeme suurepärast ettevõtte ümberpööramise lugu või saab teoks aktsionäride jaoks kõige halvem stsenaarium, näitavad lähikuud.

Netiajastu vitamiiniäri

GNC ajalugu ulatub 1930ndatesse, mil see alustas nime all General Nutrition Center. Pärast asutaja surma 1984. aastal on GNC käinud käest kätte ning viimati sai uued omanikud 2007. aastal.

Pärast 2011. aastal uuesti börsile minekut said aktsionärid neli aastat tõusu nautida, kuid konkurentsi kasv ning jaekaubanduse muutused netikaubanduse võidukäigu tõttu muutsid GNC kaupluste olukorra alates 2016. aastast raskemaks.

Turu muutusest annab märku see, et kui veel 2015. aastal teeniti 219 miljonit dollarit kasumit ning ettevõtte turuväärtus oli 4,3 miljardit dollarit, siis praeguseks on turuväärtus langenud 300 miljoni dollari juurde. Aktsia odavnemise põhjus on müügikäibe pidev langus kuni 2017. aasta lõpuni ning 2016. aastal teenitud suur kahjum (286 miljonit dollarit).

"Kukkuv nuga"

Kehvade tulemuste valguses odavnes GNC aktsia 2016. aastal 64%, kuid see ei olnud veel kõik. 2017. aastal kahanes jätkuvalt ka müügikäive ning loodetud pööret uue kliendiprogrammiga kuigi kiiresti ei tulnud. Lisaks hakkas kummitama võlaprobleem. Need asjaolud viisid GNC aktsia 2017. aastal veel 67% allapoole. See on ehe näide aktsiast, mida tabab "kukkuva noa" saatus.

GNC bilansis lohiseb taagana 1,1 miljardi dollari suurune pikaajaline laen, mille lõpptähtaeg on 2019. aasta märtsis. Olukorras, kus vaba rahavoogu teenitakse 200 miljonit dollarit aastas, on selge, et laenu selle tähtajaga tagasi maksta ei suudeta ning seda peab refinantseerima. Juhtkond proovis kapitaliturgudelt laenu refinantseerida 2017. aasta kevadel, kuid pidas pakutud 7,2% intressimäära liiga kõrgeks. Leiti, et tuleb oodata, kuni tulemused lähevad paremaks, et uuesti kapitaliturgudele minna.

Kuid ka 2017. aasta II ja III kvartal ei

ENERGIA

Naftagigandid tõotavad suuremaid kasumeid

KASPAR ALLIK
kaspar.allik@aripaev.ee

Naftafirmad on kasinuspoliitika seljataha jätnud ning pööranud lootusrikka pilgu kasvule.

Pärast naftahindade langust 2014. aasta 115 dollarilt 27 dollarile barreli kohta 2016. aastal pidid naftafirmad kulusid kärpima ja suudavad nüüd 50–55dollarilise barrelihinna juures teenida sama palju kasumit kui varem 100 dollari juures, kirjutas Reuters.

Kerkiv nafta hind on naftafirmade lõppenud aasta rahavooge esimest korda pärast languse-eelset aega kergitanud ning siht on kasvul. Ja kui nüüd ennustatakse üle 60dollarilist barrelihinda kümnendi lõpuni, suudavad naftagigandid aktsionäridele kena kasumit teenida.

Neist enesekindlaima prognoosiga tuli välja Total, kes lubas tõsta dividendi 10%, osta tagasi 5 miljardi eest aktsiaid aastaks 2020 ning lõpetada kokkuhoiupoliitika, mille järgi dividendide asemel jagati lisaaktsiaid.

Dividendi suurendasid ka Norra Statoil ja USA Chevron, BP oli neist veel sammu eespool, alustades aktsiate tagasiostu juba eelmise aasta viimases kvartalis. Shell ostab plaani järgi tagasi 25 miljardi dollari eest aktsiaid.

62
miljardi dollari jagu on Exxon suurem kui Shell turuväärtusega 321 miljardit dollarit.

Pärast kolm aastat kestnud kasinuspoliitikat, kus hoiti kokku töökohtadelt, alandati uuringute eelarvet ning muudeti tehnoloogiat efektiivsemaks, on juhid nüüd eesmärgiks seadnud üksteise kasvu ületrumpamise. "Juhatuse prioriteet on hoida ambitsioonikat kasvu ja luua jätkuvat väärtust meie aktsionäridele," lubas Totali juht Patrick Pouyanne investoritele.

Väljakutse Exxonile

Kohtumisel analüütikutega rõhutasid Shelli juht ja rahandusjuht üheksa korda, et nende eesmärk on teha ettevõttest "maailmaklassi investeering". Shelli juht on ka varem öelnud, et tahab Exxoni domineerimisele väljakutse esitada. Selle saavutamiseks tegi Shell raskuste ajal ambitsioonika sammu, ostes 2016. aastal 54 miljardi dollari eest Briti BG Groupi ja muutes selle maailma suurimaks vedelgaasi vahendajaks ja suureks naftatootjaks Brasiilias.

Kuid Shell ei olnud ainus, kes turu madalseisu ära kasutas. Total ostis Maersk Oili 7,5 miljardi dollari eest ja Engie LNG-äri 1,5 miljardi eest. BP tegi mitu investeeringut Aafrikas ja Norras ning Exxon parandas positsiooni USAs, investeerides 6 miljardit dollarit põlevkiviõliärisse.

RBC Capital Marketsi analüütiku sõnul suudab parima potentsiaaliga Shell küll aktsionäridele raha teenida, kuid Total ei jää palju maha. "Total on kasvava dividendi ja aktsiate tagasiostudega Shellile väga lähedal, kuid kiirema kasvu ja väiksema volatiilsusega."

Shelli dividenditootlus 2019. aastaks on prognoosi järgi 8,2%, võrreldes Totali 6,7%, BP 5,9% ja Statoili 5,2% ning Exxoni 4,7% ja Chevroni 4,2%ga.

"On olnud tugev aasta. Raha hulk kasvas, tootmine kasvas ja ettevõtted paistavad üsna enesekindlad," ütles Aberdeen Asset Managementi fondihaldur James Laing.

Juhtkonnale on järgnevad 1,5 kuud otsustavad, sest märtsi lõpus läheb 1,1 miljardi dollarine laen bilansis pikaajalise laenu realt lühiajalise reale.

HIND

GNC möödunud aasta aktsiarallist osa ei saanud

aktsia hind USA dollarites

ALLIKAS: THOMSON REUTERS DATASTREAM

toonud soovitud tulemust. Kui rahavood olid isegi suhteliselt head, siis investoreid tegi murelikuks müügikäibe langus. Juhtkond arvas, et kolmanda kvartali tulemust võib juba päris heaks pidada, sest esimest korda üle kolme aasta saavutati poodide müügikäibe aastane kasv. Samas peab ütlema, et siia arvestusse on lisatud GNC.com-ist ja teistest internetikaubamajadest tehtud ostud, mis kasvasid aasta lõikes 2,5%. Füüsilised kauplused näitasid ikka veel 1,2% käibe langust.

Mullu novembris ei saadud suurt laenu ikka veel sobivatel tingimustel refinantseerida. GNCd puudutavates aktsiafoorumites viidati, et nüüd tahtsid võlakirjainvestorid GNC-le laenamise eest lausa 10–11% intressi. Juhtkond pidas nüüdki paremaks sellistest pakkumistest loobuda.

Lähiaeg saab otsustavaks

Juhtkonnale ongi järgnevad 1,5 kuud otsustavad, sest märtsi lõpus läheb 1,1 miljardi dollarine laen bilansis pikaajalise laenu realt lühiajalise reale, mis omakorda suurendab nii investorite kui ka tarnijate silmis nn *going concern*'i paikapidavuse riski. Ehk siis suureneb risk, kas firma suudab ettenähtavas tulevikus kõiki oma kohustusi täita ning plaane ellu viia.

Kuid miks siiski GNCd üldse investori pilgu läbi jälgida, kui asjad näivad nii kehvad? Seepärast, et GNC teatas 18. jaanuaril oma mulluse neljanda kvartali müüginumbrid enne tähtaega ning need võivad anda veel ühe ölekõrre võlaküsimuse lahendamiseks. Nimelt kasvas mullu neljandas kvartalis GNC Põhja-Ameerika samade poodide müügikäive 5,7% ning kohandatud aktsiapõhiseks kvartalikasumiks oodatakse 0,24–0,25 dollarit. Selliste näitajate peale tõusis GNC aktsia päevaga üle 40%.

Odav firma

Kui vaadata aktsia fundamentaalnäitajaid, siis on firma odav. 2018. aastaks ootavad analüütikud GNC-lt keskmiselt 1,13 dollarit aktsiapõhist kasumit, mis teeb firma ettevaatavaks P/E suhteks vaid 3,7 korda. Võrdluseks võib öelda, et USA aktsiaturu 2018. aasta ettevaatav P/E suhtarv on 19 korda. Kui arvestada GNC suhteliselt suurt võlakoormust, siis tasub vaadata EV/EBITDA suhtarvu, kus EV (*enterprise value*) arvestusse võetakse lisaks turuväärtusele ka ettevõtte võlakoormus. Selle näitaja järgi on GNC 2018. aasta EV/EBITDA suhtarv 6,2 korda. Võrdluseks: USA tarbekaupade sektori EV/EBITDA suhtarv on 12,5 korda.

Kokkuvõttes on GNC aktsionäride peamine küsimus, kas juhtkonnal õnnestub firma 1,1 miljardi dollari suurust laenu refinantseerida või peab kaasama aktsionäridelt aktsiate lisaemissioonina veel raha – mis aktsionäride osalust lahjendab.

GNC teatab IV kvartali lõplikud tulemused 14. veebruaril enne USA turu avanemist. Tõenäoliselt saame siis ka teada võlaküsimuse lahenduse.

TOIDUTÖÖSTUS

Carlsberg kaotas eelmisel aastal käibes ja kasumis

Saku õlletehase omanik, Taani õllehiid Carlsberg teatas, et kontserni tulemused jäid mullusele alla.

Kontserni käive ulatus 61,8 miljardi Taani kroonini (*ca* 8 miljardit eurot, möödunud aastal 62,6 miljonit Taani krooni) ja kahanes teist aastat järjest. Kasum jäi 2 miljardi Taani krooni juurde (*ca* 0,27 miljardit eurot, möödunud aastal 4,9 miljardit Taani krooni).

Kontsern ise tõi välja, et samal ajal kui Lääne-Euroopas jäi müük tunamullusega võrreldes ootustele alla – põhjuseks eelkõige Saksa jaemüüjast Nordic Getränkest lahtiütlemine ja veidi teistsugune turuolukord, kus tuleb Carlsbergi hinnangul rohkem panustada käsi-

5%

kasvas eelmisel aastal Carlsbergi müük Aasias, aga valuutaefekt sõi selle ära.

tööõlledele ja alkoholivabadele toodetele –, siis Aasias suudeti mahtu 5% kasvatada. Kasu oli sellest paraku vähe, sest valuutaefekti tõttu kaotati käibest protsent.

Ida-Euroopa

2017 oli ka aasta, mil Carlsbergi mahu poolest suurimaks turuks sai Hiina.

Ka Ida-Euroopas polnud olukord kiita: maht vähenes 8% võrra. Kuid seal oli olukord Aasiaga risti vastupidine: valuutaefekt aitas käivet 7% võrra kasvatada.

Venemaal kaotati turuosa, sest PET-pudelites alkoholile kruviti hinda juurde. Kuna samal ajal lasid konkurendid hinda alla, vähenes Carlsbergi tootemaht 14%, samal ajal kui kasum paranes 7% jagu. Carlsbergi hinnangul kahanes Vene õlleturg aastaga ligi 5%.

Carlsbergi aktsia oli esmaspäeval Taani börsil kerges languses ning kauples 700 Taani krooni (*ca* 94 euro) juures. Viimase aastaga on aktsia kosunud 14% jagu.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (1)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
Coop Pank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (2)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (1)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
Coop Pank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
Coop Pank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (2)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (1) personaalpanganduse klientidele; (2) internetipangas/kontoris; Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com
Coop Pank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID REKLAAM

Luminor Pensions Estonia 09.02

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Luminor A Pensionifond, EUR	1,12	1,12	1,12	3,33	-2,23	0,7	1,58	3,93	220 471 703,82
Luminor A Pluss Pensionifond, EUR	0,96	0,96	0,96	5,00	-3,36	0,43	2,45	5,12	31 735 995,01
Luminor B Pensionifond, EUR	1,00	1,00	1,00	2,30	-1,16	0,9	0,88	2,43	24 039 181,46
Luminor C Pensionifond, EUR	0,88	0,88	0,88	1,96	-0,58	-0,01	0,04	1,57	12 795 545,58
Luminor Aktsiad 100 Pensionifond, EUR	1,51	1,54	1,53	7,08	-4,33	0,29	3,06	6,72	11 739 462,50
Luminor Intress Pluss Pensionifond, EUR	0,79	0,81	0,80	2,18	-1,26	0,24	0,78	2,61	2 423 394,69

Luminor Pensions Estonia AS Liivalaia 45, Tallinn 10145, tel 628 3300, faks 710 1251, info@luminor.ee, www.luminor.ee

Äripäeva Akadeemia

Google AdWordsis reklaamimine edasijõudnule

Kuidas Google AdWordsis reklaamides tõhusalt tulemusi optimeerida?

28.02.2018

Karl Pae

309 € (km-ga 370,80 €)
Kehtib kuni 18.02.18
Tavahind: 359 € (km-ga 430,80 €)

Info ja registreerimine: Harri Jõgis / tel: 667 0283 / e-post: harri.jogis@aripaev.ee / akadeemia.aripaev.ee

Äripäev Nr 30 (5862) 13. veebruar 2018

ISSN 1406-2585

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Pommide pomm!

Aeg on teha avalikuks selle aasta suurim pommuudis – septembris näevad Eesti kauplemis- ja investeerimishuvilised midagi, mida pole enne meie maal nähtud!

Suutsin pehmeks rääkida Eesti juurtega USAs tegutseva aktsiakaupleja Alexander Elderi, kes tuleb taas Eestisse. Kui mullu tutvustas minu kutsel esimest korda Eestis esinenud kauplemiskorüfee oma värskelt eesti keeles ilmunud raamatut "Börsikauplemine kui elatusallikas" ning andis ühepäevase intensiivkoolituse, siis tänavu on varuks veel üks suur üllatus.

Nimelt esineb fännide nõudmisel Alexander Elder koguni kolmel päeval ning näitab suurel ekraanil täpselt ette, kuidas ta reaalajas tehinguid teeb. Ta keskendub nii valuutadele, aktsiatele, futuuridele, sealhulgas bitcoini-futuuridele. Midagi seesugust pole varem meie maal sellisel tasemel korraldatud.

Need on teadmised, mis kahtlemata ei jookse mööda külgi maha ka minusugustel pikaajalistel investoritel.

Kuidas loetust maksimum võtta?

Raamat "Börsikauplemine kui elatusallikas" osutus mullu Äripäeva kirjastuse kõige populaarsemaks raamatuks ning seda on õigusega nimetatud üheks parimaks kaupemisteemaliseks raamatuks, mis eales kirjutatud. Küll sain tagasisidet, et õpitu süviti mõistmiseks on lugemisest üksi vähe. Enne raha turgudele viimist sooviks õpitut kinnistada.

Tähelepanelikud kauplemishuvilised juhtisid minu tähelepanu sellele, et Elder on raamatu juurde koostanud ka töövihiku, mis selle mure suurepäraselt lahendab. Mõeldud, tehtud. Põhjalik töövihik ilmub augustis, vahetult enne koolitusi. Samal ajal näeb ilmavalgust täiendatud kordustrükk raamatust, mida Elder peab üheks parimaks kauplemise teemaliseks teoseks: "Aktsiamänguri pihtimus". See kõneleb 20. sajandi esimeses pooles USAs tegutsenud legendaarse aktsiakaupleja Jesse Livermore'i elust. Miljonite teenimisest ja kaotamisest omandatud ajatud ning praktilised õppetunnid on nauditavalt kirja pandud ning on mõistetav, miks sellest on kujunenud tõeline kultusteos.

Laupäeva hommikupoolikul, 8. septembril pühendabki Elder nii oma töövihiku kui ka "Aktsiamänguri pihtimuse" esitlemisele. Lisaks vastab ta kõigi fännide küsimustele, jagab autogramme, räägib kauplemise psühholoogiast ning annab ülevaate, kuidas oma portfelli kõige paremini praeguses turuolukorras hallata.

Kohal käinud soovitavad

Päev hiljem, 9. septembril toimub ühepäevane intensiivkoolitus neile, kel asja vastu sügavam huvi ning soov teha kauplemisest arvestatav sissetulekuallikas, nii nagu seda on teinud Elderi üks kuulsamaid fänne, legendaarne Soome investor Seppo Saario ja paljud teised.

Esmaspäeva pärastlõunal, 10. septembril kohe pärast USA turgude avamist näemegi kõik koos, kas ja kuivõrd Elderi meetodid praktikas vett peavad. Ta õpetab meile reaalajas otsuste vastuvõtmist, kauplemisplaanide koostamist ning heade ostu- ning müügikohtade leidmist.

Need on teadmised, mis kahtlemata ei jookse mööda külgi maha ka minusugustel pikaajalistel investoritel. Kauplemishuvilistele on need teadmised suisa kohustuslikud.

TASUB TEADA

Alexander Elder tuleb Eestisse

8.–10. septembril kohtub Alexander Elder taas fännidega, toimub ühepäevane intensiivkoolitus ning reaalajas turgudel kauplemise töötuba.
Augustis ilmub töövihik raamatu "Börsikauplemine kui elatusallikas" juurde ning kultusraamatu "Aktsiamänguri pihtimus" uuendatud kordustrükk.
Võimalik on soetada nii ühepäevapilet kui ka pilet kogu ürituste sarjale.
Kohtade arv on piiratud ning eelmisel aastal müüdi kõik kohad koolitusele välja.
Täpsem info ja päevakava on leitav: **elder.aripaev.ee**

ALLIKAS: INVESTOR TOOMAS

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

+0,57%

väärtus 282 699,81 eurot
52% aktsiad / **38%** raha / **10%** võlakirjad

Baltic Horizon	**1,56**
EWZ	1,51
Apple	1,13
Berkshire Hathaway	1,12
Statoil	0,90
OEG	0,83
Ryanair	0,67
EfTEN Real Estate Fund III	0,63
Apranga	0,40
Microsoft	0,26
Tallink	-0,42
Lerøy Seafood	**-1,36**

Viimased tehingud

Märkis: 19. detsembril 75 Admiral Markets ASi allutatud võlakirja hinnaga 100 eurot võlakirja kohta. Tehingusumma oli 7500 eurot ja tehingutasu 3,2 eurot.
Märkis: 17. novembril 75 EfTEN Real Estate Fund III ASi aktsiat hinnaga 14 eurot aktsia kohta. Tehingusumma oli 1050 eurot ja tehingutasu 3,2 eurot.

SINU ARVAMUS

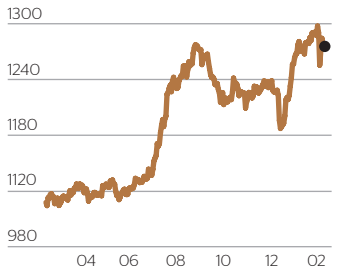
Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

1275,84 **+0,18%** ▲

perioodi kõrgeim 1297,51
perioodi madalaim 1104,38

KOHTUASI

USA pensionifondid kaebasid Credit Suisse'i kohtusse

Šveitsi panganduskontsernile Credit Suisse esitati USAs kollektiivhagi varade miljardi dollarini küündinud allahindluste eest, millega said pihta USA pensionifondid, kirjutas Reuters.
2015. aastal kontserni etteotsa astunud Tidjane Thiam avastas, et grupil olid turul ülisuured vähelikviidsed positsioonid, mille väärtus tuli alla hinnata, vahendas Reuters Šveitsi lehte Sonntags-Zeitung.
Nüüd on USA investorid, teiste seas Birminghami linna politsei- ja tuletõrjeameti pensionifondid, esitanud pangale hagi valeinformatsiooni andmise eest riskantsete investeeringute kohta, mille tagajärjel kukkunud aktsiate hinna tõttu said investorid miljonitesse ulatuvat kahju.
Credit Suisse ütles Reutersile, et süüdistus on alusetu ning järelevalveasutuste viimase kolme aasta kontrollid lõppesid panka milleski süüdistamata.

PANE TÄHELE

Suured naftatootjad püüavad üksteist kasumilubadustega üle trumbata.

Carlsbergi tulemused jäid eelmisele aastale alla, Euroopas ja Venemaal kaotati turuosa, Aasias võideti juurde.

TDC Group leidis endale uue kosilase ja loobus Rootsi telekomihiiuga MTG ühinemast.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 12.02

USD

Nafta IPE, bbl	63,76
Nafta NYMEX, bbl	60,33
Mootoribensiin, t	619
Diislikütus, t	565
Kerge kütteõli, t	555
Masuut (1% väävel), t	339,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,584

Põllumajandus 12.02

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	121,75
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	357
Kakao NYBOT, USD/t	2001
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	136,1
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	352,5

Värvilised metallid 09.02

USD/t

Alumiinium LME	2136,75
Vask LME	6843,25
Plii LME	2517,61
Nikkel LME	12990,5
Tina LME	21050
Tsink LME	3408,75

Väärismetallid 12.02

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1321,86
Plaatina NYMEX	964,1
Pallaadium NYMEX	983,5
Hõbe COMEX	16,51

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,564
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina jüaan	CNY	7,756
Hongkongi dollar	HKD	9,584
India ruupia	INR	78,85
Jaapani jeen	JPY	133,12
Kanada dollar	CAD	1,544
Korea won	KRW	1327,3
Norra kroon	NOK	9,745
Poola zlott	PLN	4,172
Rumeenia leu	RON	4,650
Singapuri dollar	SGD	1,624
Suurbritannia nael	GBP	0,887
Šveitsi frank	CHF	1,151
Taani kroon	DKK	7,446
Tai baat	THB	38,823
Tšehhi kroon	CZK	25,362
Türgi liir	TRY	4,662
Ungari forint	HUF	311,82
USA dollar	USD	1,226
Bitcoin/USD	USD	8525

ALLIKAS: REUTERS KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▼
9,926

EUR/RUB ▼
71,049

BÖRS

Tallinn 12.02

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,460	0,00	2870	-	-9,2%	1,06	0,7%
Baltika	0,250	0,00	430	-	-5,6%	2,39	0,0%
Ekspress Grupp	1,240	0,81	5090	8,6	8,3%	0,71	4,8%
Harju Elekter	6,020	2,33	14360	3,7	41,6%	1,55	3,0%
LHV Group	11,350	-0,44	30150	14,5	16,6%	2,44	1,3%
Merko Ehitus	10,200	0,98	23820	12,3	12,0%	1,39	4,02%
Nordecon	1,200	-0,83	3600	22,4	4,6%	1,01	7,50%
Olympic EG	1,800	0,83	38660	10,4	19,3%	2,10	5,56%
PRFoods	0,680	2,94	5750	-	-2,1%	1,08	0,00%
Pro Kapital Grupp	1,800	0,00	0	-	-1,7%	1,29	0,00%
Silvano FG	2,700	0,74	4180	9,7	25,5%	2,48	7,41%
Skano Group	0,600	0,00	0	-	-6,5%	0,68	0,00%
Tallink Grupp	1,200	-0,42	46770	16,7	5,8%	0,96	2,50%
Tallinna Vesi	10,750	0,47	6710	9,3	24,0%	1,99	5,02%
Tln Kaubamaja	9,600	0,00	73910	15,1	13,2%	1,994	6,56%
Trigon PD	0,470	8,51	2000	-	-4,2%	1,12	0,00%
Baltic Horizon Fund	1,280	1,56	11120	-	-	-	-
EfTEN Real Estate Fund III	15,9	0,63	3760	-	-	-	4-8%

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 12.02

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindeks	7,2	1,12	7,5	0,5	2,11
Latvijas Gaze	10	0,00	20,3	1,2	-
Olainfarm	8,4	0,00	13,5	1,3	7,86
SAF Tehnika	5,75	2,68	15,7	1,6	11,96

Trigon PD ▲
+8,51%

Nordecon ▼
-0,83%

Helsingi 12.02

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	7,76	2,65	18,5	4,6	2,1
Citycon	1,94	1,89	19,5	0,8	0,0
Elisa	34,74	2,33	16,1	5,2	4,9
Finnair	8,58	0,82	7,1	1,1	1,2
Fortum	16,91	0,21	17,3	1,1	6,5
HKScan	3,00	1,18	-	0,5	3,0
Huhtamäki	31,36	-0,98	17,5	3,0	2,3
Kesko	47,83	1,01	18,3	2,2	4,6
Neste Oil	58,80	1,80	16,2	3,4	2,9
Nokia	4,50	2,74	-	1,5	4,3
Olvi	28,00	0,36	15,8	2,7	2,7
Stockmann	3,99	2,18	-	0,3	0,0
Stora Enso	13,18	2,53	18,7	1,7	3,2
UPM-Kymmene	26,46	1,93	14,2	1,6	4,4
Yit	6,69	0,22	15,0	1,5	0,0

Vilnius 12.02

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,530	0,40	10,1	2,5	6,3
Invalda	5,350	2,88	4,7	1,0	0,0
Klaipedos Nafta	0,504	1,61	11,1	0,9	5,1
Linas Agro	0,085	0,00	6,2	0,3	0,0
Panevezio Statybos Trestas	0,920	0,00	17,2	0,4	7,1
Rokiškiu Suris	2,700	0,00	7,3	0,7	3,7
Siauliu Bankas	0,600	1,69	8,6	1,3	0,8
Snaige	0,276	0,00	-	0,6	8,7

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor